

Araştırma Makalesi | Research Article

Üniversitelerde Dijital Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Teknostres: İletişim Akademisyenleri Üzerine Bir Araştırma

Digital Education Activities and Technostress in Universities: A Research on Communication Academics

Büşra KÜÇÜKCİVİL (Res. Asst.)
Necmettin Erbakan University, Faculty of Social Sciences
and Humanities
Konya/Türkiye
bkucukcivil@erbakan.edu.tr

Esra GARGALIK (PhD Student)
Selçuk University, Institute of Social Sciences
Konya/Türkiye
gargalikesra@gmail.com

Murat KOÇYİĞİT (Assoc. Prof. Dr.)
Necmettin Erbakan University, Faculty of Tourism
Konya/Türkiye
mkocuyigit@erbakan.edu.tr

Başvuru Tarihi | Date Received: 29.08.2023
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 13.11.2023
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 30.01.2024

Küçükçivil, B., Gargalık, E., Koçyiğit M. (2024). Üniversitelerde Dijital Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Teknostres: İletişim Akademisyenleri Üzerine Bir Araştırma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 11(1), 105-134 <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1352212>

Öz

Üniversitelerde eğitim-öğretim faaliyetlerinin dijitalleşmesi durumunu, teknostres kavramı ve iletişim akademisyenleri üzerinden incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, nitel araştırma türlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmanın desenini ise nitel araştırma deseni olan fenomenolojik yaklaşım oluşturmaktadır. İlgili teknik ve desen ile katılımcıların teknostrese ilişkin deneyimlerini yansıtmak, bu araştırmanın öncelikli amacıdır. Araştırmanın bulguları değerlendirildiğinde katılımcıların eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken farklı dijital araç ve platformlar ile birlikte çeşitli dijital eğitim-öğretim modellerini kullandıkları görülmektedir. İletişim akademisyenlerinin teknostrese ilişkin sorulara verdikleri yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların ifadelerinde genel anlamda tekno aşırı yükü maruz kaldıklarını dile getirdikleri görülmektedir. Katılımcı deneyimlerinin ifadelerine yansımından hareketle, iletişim akademisyenlerinin tekno istilaya maruz kalıp kalmamalarına ilişkin eşit oranda görüş bildirdikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, katılımcıların yanıtları incelendiğinde tam tersi cevaplara nazaran, tekno karmaşıklık ve tekno belirsizlik yaşadıkları görülmektedir. Son olarak ise tekno güvensizliğe yönelik katılımcı ifadeleri incelendiğinde, iletişim akademisyenlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerindeki dijitalleşme sürecini güvensiz bulmadıkları anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, iletişim akademisyenlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerindeki dijitalleşme sürecinde teknostres kavramı ile yüzleştikleri ve bu bağlamda konuya ilişkin olumlu ya da olumsuz yönde bir görüş bildirecek tecrübeye eriştikleri yine bu araştırmanın sonuçları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Teknolojiler, Dijital Eğitim-Öğretim Faaliyetleri, Teknostres, İletişim Akademisyenleri, Nitel Araştırma.

Abstract

The interview technique, which is one of the qualitative research types, was used in this study which aims to examine the digitalization of education activities in universities through the concept of technostress and communication academics. The pattern of this research is the phenomenological approach which is a qualitative research design. The purpose of this research is to reflect the participants' technostress experiences with the relevant technique and design. Coming up to the results of the research, it is realized that the participants use different types of digital education models, digital tools, and platforms while performing their educational activities. When the responses of the communication academics to the questions about technostress are examined, it is seen that the participants stated that they were generally exposed to techno overload. Based on the reflection of the participant's experiences in their statements, it is understood that communication academics equally expressed opinions on whether they are exposed to techno invasion. Additionally, when the responses of the participants are analyzed, it is seen that they experience techno complexity and techno uncertainty with a slight difference compared to the opposite responses. Finally, when the participant expressions regarding techno insecurity are examined, it is understood that communication academics do not find the digitalization process in education activities insecure, with a slight lead. Regarding all these, it is also among the results of this research that communication academics face the concept of technostress in the digitalization process of education activities and that, in this context, they have the experience to express a positive or negative opinion on this subject.

Keywords: Digital Technologies, Digital Education Activities, Technostress, Communication Academics, Qualitative Research.

Giriş

Modern toplumlarda teknolojik ilerleme ve endüstriyel gelişim sonucu dijital yaşam biçimi, eğitim-öğretim alanında dijital bir dönüşümü ortaya çıkarmaktadır (Ronzhina vd., 2021, s. 123). Eğitim alanında yaşanan dijitalleşme, eş zamanlı ve yarı zamanlı yürütülen öğrenim faaliyetlerinin zaman, mekân ve platformdan bağımsız bir şekilde yürütülmesine imkân tanımaktadır. Ayrıca bilgisayar ve internet teknolojisinin kullanılması ile birlikte değişim gösteren eğitim sistemi hem yüz yüze hem de uzaktan olmak üzere öğrencilere alternatif öğrenme olanakları sunmaktadır (Yıldırım vd., 2014, s. 209). Bu bağlamda iş hayatlarını bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla yürütmek durumunda kalan bireylerden, mümkün olan en kısa sürede yeni teknolojilere uyum sağlamaları beklenmektedir. Öyle ki söz konusu beklenti, hafta sonu ve tatil günleri de dahil bireylerin özel yaşam alanlarına sirayet edebilmektedir (Wang vd., 2008, s. 3003). Güncel teknolojik gelişmelere uyum sağlama zorunluluğu ve bu anlamda birtakım baskılarla kaygıların yaşanma durumu, elbette eğitimciler için de önemli bir gündemi teşkil etmektedir.

Teknolojinin ve dijitalleşmenin getirdiği yeni düzenlemeler eğitim ve öğretim alanında bir yandan işleri kolaylaştırırken diğer bir yandan da bu işleri yapan kişiler üzerinde bir baskı unsuru oluşturmaktadır. Teknolojideki dinamik değişim unsurları bireyleri söz konusu teknolojiye ayak uydurmaya zorlamakta ve teknolojiye alışamama, anlayamama, ortaya çıkan teknik sorunları çözememe, yeni ve fazla işler yüklenme, belirsizlik ve güvensizlik hissetme gibi birden fazla stres unsuruna maruz bırakmaktadır (Azizoğlu & Kaya, 2023, s. 64).

Mevcut çalışma devlet üniversitelerinde çeşitli kadro derecelerine sahip iletişim akademisyenlerinin dijital eğitim-öğretim modellerini kullanma sürecinde yaşadığı teknostres deneyimlerine odaklanmaktadır. İletişim akademisyenlerinin teknostres deneyimlerini ortaya koymayı hedefleyen bu çalışmada akademisyenlerin kullandıkları bilgi ve iletişim teknolojilerinin neler olduğu ve iş/özel hayatlarının söz konusu teknolojiler tarafından nasıl etkilendiği teknostres düzlemi üzerinden aktarılmak istenmektedir. Eğitim-öğretim faaliyetleri ve teknostres ile ilgili literatür incelendiğinde nicel araştırma yöntemlerinden biri olan anket tekniğinin öne çıktığı görülmektedir (Tarafdar vd., 2007; Tarafdar vd., 2011; Tarafdar vd., 2014; Çetin & Bülbül, 2017; Sever & Harbigil Sever, 2017; Akgün, 2019; Merdan & Karadal, 2022).

Bu çalışmada ise katılımcıların konu ile ilgili görüşlerini kendi bakış açıları doğrultusunda ifade edebilmesi adına nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenolojik yaklaşım ve nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yönteminin tercih edilmesi ve akademik yazında dijital eğitim-öğretim ve teknostres ile ilgili daha önce nitel bir araştırmanın yapılmamış olması çalışmanın farkını ve özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Üniversitelerde Dijital Eğitim-Öğretim Faaliyetleri

Farklı dönemlerde gerçekleşen önemli buluşların bireylerin ve toplumların sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamları üzerinde köklü değişimler meydana getirmesi pek çok düşünür tarafından önemle ele alınan bir konu olmuştur. Alvin Toffler "Üçüncü Dalga" adlı eserinde, önemli keşiflerin insan hayatında ne denli derin etkiler oluşturduğunu açığa çıkartarak, bilhassa teknolojik gelişmelerin toplumların yapısında oluşturduğu değişimlere işaret etmiştir. İlgili değişim süreçleri, yazar tarafından üç dalga halinde ifade edilmektedir. Buna göre birinci dalga tarım toplumunu, ikinci dalga sanayi toplumunu ve

son olarak üçüncü dalga ise bilgi toplumunu ifade etmektedir (Toffler, 1996). Görüldüğü üzere bir toplum türünden diğerine geçiş, genel itibarıyla önemli buluşlar neticesinde ortaya çıkmaktadır. Avcılık ve toplayıcılıktan sanayi toplumuna, sanayi toplumundan bilgi toplumuna ve akabinde dijital topluma geçiş, pek çok gelişmenin yanı sıra son zamanlarda özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin bireylerin ve kurumların hayatına derinden etki etmesinin bir nedeni ve sonucudur. Eğitim sektörü ise teknolojik gelişmelerin etki ederek dijital bir dönüşüm ve dijital bir devrim ortaya çıkardığı alanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer bütün alanlarda olduğu gibi eğitim sektörü de sanayi devrimleri, küreselleşme, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi gelişmelerden doğrudan ve dolaylı olarak etkilenmiştir. Bu doğrultuda ilgili gelişmeler, kurumların ve akademisyenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini, dijital merkezli bir ekseninde dönüştürmüştür. Söz konusu gelişmelerin eğitim-öğretim faaliyetlerine tarihsel zeminde yansımaları ise Şekil 1’de gösterildiği üzeredir.

1760-1840	1870-1914	1969	1973	1989	1993	2000	2004	2005	2006	2010	2011	2016	2020>	
Sanayi 1.0 (Buhar)	Sanayi 2.0 (Elektrik)	Sanayi 3.0 (Elektronik, bilgisayar, internet)									Sanayi 4.0 (Siber fiziksel sistemler)			
		Eğitim 1.0 Bilgisayar destekli öğretim Akıllı öğretim araçları Web temelli eğitim-öğretim			Eğitim 2.0 E-öğrenme Öğrenme yönetim sistemleri Karma öğrenme						Eğitim 3.0 Sosyal ve sanal öğrenme Eğitim 4.0 MOOC M-öğrenme U-öğrenme			
		Bilgisayar	İnternet	Web1.0 (www, html, http)		Web 2.0 (Blog, Wiki, Facebook, YouTube)			Web 3.0 (Semantik Web, Yapay Zekâ, Sanallaştırma,		Web 4.0		Web 5.0	
		Kişiselleştirme, 3-B Web) Cep telefonu		Mobil telefon	1G	2G	3G	4G				5G		
							WAP, Wi-Fi Bluetooth							

Şekil 1. Eğitim-Öğretimde Dijital Dönüşümün Tarihsel Gösterimi

Kaynak: (Ünlü, 2020, s. 590).

Sanayi devrimlerinin 1.0, 2.0, 3.0 ve 4.0’larla ifade edilmesi gibi eğitim alanı da benzer şekilde dönemlere ayrılmaktadır. Sanayi devriminin her bir döneminde yaşanan gelişmeler, benzer bir biçimde dönemin özellikleri ile eğitim-öğretim alanına yansımıştır. Bu bakımdan anlatım ve ezber dayalı klasik bir yöntem ile başlayan Eğitim 1.0’ı bilgisayar ve internet destekli Eğitim 2.0 takip etmekte, Eğitim 2.0’ı ise bilgi üretimine dayanan 3.0 takip etmektedir. Yapay zekaya dayalı gelişmelere bağlı olarak makine öğrenimi, doğal dil işleme, nesnelerin interneti, kişiselleştirilmiş tahmine dayalı analizler gibi yapay zekanın alt kümeleri öğrenci deneyimini, öğretme ve öğrenme sonuçlarını iyileştirmek amacıyla eğitim kurumları tarafından uygulanmaktadır (Bonfield vd., 2020, s. 226). Bu gelişmeler ışığında günümüz için son aşama olarak kabul edilen Eğitim 4.0 ise yenilik odaklı üretimle eğitimi güçlendirmek olarak kendini göstermektedir (Puncreobutr, 2016; Wallner & Wagner, 2016; Diwan, 2017). 21. yüzyılda eğitim-öğretim faaliyetlerini yenilik merkezli güçlendirmek ise akademisyenlerin pek çok beceri ve yetkinliğe sahip olmasını gerekli kılmakla birlikte çağın anahtar kavramı olan dijital kavramı ile yüzleşmeleri zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır.

Dijital, günümüzün kalıcı nitelikteki kavramlarından biridir. Örneğin, zaman ve mekan sınırlaması olmayan mobil cihazlar, sosyal medya ortamları ve diğer teknolojik yenilikler, dijital medyanın kullanımını/tüketimini artırmaktadır. Söz konusu teknolojilerin ortaya çıkması ve kullanımındaki artış oranları yüksek öğretimi, akademik alanı etkilemeye ve değiştirmeye devam etmektedir (McCusker & Babington, 2015, s. 4). Üniversitelerde

devam eden ve gerekli görülen bu dönüşüm ise ekonomik, sosyal, kültürel ve antropolojik olmak üzere geniş bir toplumsal dönüşüm perspektifinde incelenmelidir (Lapteva & Efimov, 2016, s. 2683). Bu bağlamda dijital teknolojilerin dijital çağın en önemli enstrümanlarından biri olması, üniversitelerdeki değişim ve dönüşümün teknoloji odağında ele alınmasını mantıklı bir zemine oturtmaktadır.

Üniversitelerdeki iş yaşamının dijitalleşmesinin önemli boyutlarından biri de akademisyenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütürken kullanmış oldukları dijital teknolojilerdir. Dijital çağın bir getirisi olan ve günden güne çeşitlenen dijital teknolojiler, akademisyenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken göz ardı edemeyecekleri bir öneme erişmiştir. Bu durum, tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 döneminde de kendisini baskın bir şekilde göstermiştir. Küresel çapta etki düzeyine sahip olan Covid-19 döneminde üniversiteler bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak eğitim-öğretim faaliyetlerine dijital platformlardan devam etmek durumunda kalmışlardır. Bu dönemin doğal bir yansıması olarak da dijital eğitim modelleri ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde dijital teknolojilerin kullanılma durumu ön plana çıkmaya başlamıştır.

Khitskov ve arkadaşlarının (2017, s. 856) ifade ettiği üzere 21. yüzyılın küresel rekabet ortamında devletlerin, ekonomik güç ve siyasi etki adına en umut verici alanlarından biri olarak değerlendirilen eğitimde, dijital dönüşümün bir neticesi olarak üniversiteler tarafından uzaktan öğrenme ve sanal öğrenme gibi yollara başvurulmaktadır. Dijital teknolojiler aracılığıyla gerçekleştirilen uzaktan ya da sanal öğrenme tarzı yöntemler, öğretim biçimlerine yeni bir bakış açısı kazandırmaktadır. Böylelikle fiziksel sınırlar aşılarak, uzak bölgelere erişilmekte ve eğitim hakkı pek çok insana ulaştırılmaktadır. Yeni olan bu dijital içerikte yüksek kaliteli eğitim içeriği de mevcuttur. İlgili eğitim içerikleri yükseköğretim kurumlarının web sitelerine yüklenebilmektedir. Diğer taraftan bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler eğitim içeriğinin metin, ses, video, 3D, multimedya gibi farklı formatlarda oluşturulmasını ve kullanılmasını sağlamaktadır. Buradan da anlaşıldığı üzere bilgi ve iletişim teknolojileri eğitim-öğretim faaliyetlerinin iyileştirilmesi adına çeşitli imkanlar tanımaktadır. Elbetteki dijital teknolojilerin eğitim-öğretim faaliyetlerinde iyileştirici bir yönde kullanılması için akademisyenlerin bu teknolojileri doğru bir yetkinlikle ve kendi yaşamlarını olumsuz bir yönde etkilemeyecek şekilde kullanmaları önem arz etmektedir.

Konuya ilişkin olarak Koçyiğit ve Küçükçivil (2021a; 2021b) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda, iletişim disiplininde akademisyen olarak faaliyet gösteren katılımcıların eğitim-öğretim faaliyetlerinde dijitalleşme sürecine ilişkin görüşleri delphi ve mülakat teknikleri ile elde edilmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan her iki çalışmanın da literatür bölümlerinde de ifade edildiği üzere eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılan dijital eğitim modelleri (asenكرون, senكرون, harmanlanmış, ters-yüz edilmiş) uygulamada da akademisyenlerin tercih ettikleri modeller olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan adı geçen dijital eğitim modellerinin kullanılmasında elbetteki akademisyenlerin belirli beceri ve yetkinliklere (esneklik ve uyum, bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilişim teknolojileri okuryazarlığı) sahip olması da oldukça temel bir gerekliliktir. Bu gereklilikler hem literatür bağlamında karşılık bulmakta hem de her iki çalışmanın sonucu akademisyenlerden elde edilen görüşler neticesinde kabul görmektedir. Bu beceri ve yetkinlikler 21. yüzyıl akademisyenlerinin sahip olması gereken nitelikleri ifade etmektedir.

Konuyla ilgili olarak genel bir değerlendirme yapıldığında eğitim-öğretim faaliyetlerindeki dijitalleşme; geleneksel eğitim sisteminde dijitalleşme, eğitimde dijitalleşme ile gelen paradigmasal dönüşüm ve dijitalleşme sebebiyle eğitim alanında ortaya çıkan sorunlar olmak üzere üç başlıkta ele alınmaktadır (Aksu, 2019, s. 162). Söz konusu üç başlık, akademisyenlerin eğitim-öğretim faaliyetleri temelindeki iş yaşamlarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemektedir. İlgili etkilenmeler nedeniyle özellikle de dijitalleşme neticesinde eğitim alanında baş gösteren sorunlardan dolayı ortaya çıkan kavramlardan biri de teknostrestir. Teknostres, dijitalleşme sonucu olarak ortaya çıkmış bir kavramdır ve çalışma endüstrisinde aktif faaliyet gösteren bireyler üzerinde çeşitli açılardan olumsuz etkileri bulunmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, akademisyenlerin dijital çağın gerekliliklerine uyum sağlayarak eğitimcilik görevlerini ifa etme süreçlerinde kendi iş yaşamı ve özel yaşam alanlarının olumsuz bir yönde etkilenebileceği durumların söz konusu olduğudur.

Teknostres Kavramı

Günümüz çağında bilgi ve iletişim teknolojileri mesleki ve kişisel yaşama giderek daha fazla nüfuz etmektedir. Bu teknolojiler bilgiye çok hızlı ve kolay ulaşılmasını ve kişilerin yakın çevresiyle aynı anda iletişimde bulunmasını sağlayarak bireylerin performansını arttırmaktadır (La Torre vd., 2019, s. 13). Bilgisayar bilimi içerisinde robotik ve yapay zekanın çalışma alanlarını büyük miktarda ele geçirmesi hatta belirli görevlerde tamamen insanların yerini alacak kadar ileri gittiği bir dönemde kullanıcı ve teknoloji arasında birtakım gerginliklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Bondanini vd., 2020, s. 5). Bu noktada bilgi iletişim teknolojileri kullanıcılarda kaygı ve gerilime neden olmaktadır. Bireyin bilgi iletişim teknolojilerine yönelik eğilimine bağlı olarak bilgisayarlarla yaşadığı etkileşim sınırlılık ve endişe ile dolu olabilir. Buna ek olarak teknolojiler hakkında güvensizlik yaratarak kişinin genel rahatını bozabilir, çaresizlik ve güçsüzlük duygularına yol açarak bilgisayar kullanımına karşı isteksizlik ve fobi ile sonuçlanabilmektedir (Taraftar vd., 2007, s. 302). Bu nedenle teknostres bilgi iletişim teknolojilerinin olumsuz bir sonucu olarak görülmektedir (Nisafani vd., 2020, s. 243).

Teknostres terimi ilk kez Amerikalı psikolog Craig Brod tarafından 1984 yılında ortaya atılmıştır. Brod (1984, s. 16), teknolojinin yaygın kullanımından kaynaklanan strese atıfta bulunarak teknostresi, yeni bilgisayar teknolojisiyle sağlıklı bir şekilde baş edememenin neden olduğu modern bir uyum hastalığı olarak tanımlamaktadır. Genellikle bilgi iletişim teknolojisi kullanımına bağlı özel bir stres türü olarak ele alınan teknostres, kişinin bilgisayar teknolojisini doğrudan veya dolaylı olarak öğrenirken ve kullanırken yaşadığı huzursuzluğun, gerginliğin ve kaygının bir yansıması olarak tanımlanır. Bilgisayar teknolojisine yönelik bu gerginlik psikolojik ve duygusal tikslenmeyle sonuçlanarak kişinin teknoloji becerisi edinmesini ve kullanımını engellemektedir (Salanova vd. 2013, s. 423; Wang vd., 2008, s. 3004). Teknostres bireylerin teknoloji kullanımına bağlı olumsuz psikososyal etkileri ile karşılaştığında ve bilgi iletişim teknolojileri kullanımıyla ilişkili olumsuz deneyim yaşadığında ortaya çıkmaktadır (Carlotto vd., 2017, s. 91).

Hızla gelişen ve yaygınlaşan bilgisayar ortamından dolayı kullanıcıların yaşadığı gerginlik ve psikolojik stres arasında teorik bir uyum bulunmaktadır (Erasmus, 2003, s. 1). Psikolojik stresle ilişkili olan teknostres birey üzerinde sınırlılık, depresyon, davranış değişikliği, ilgisizlik, izolasyon, duygusal kapanma, öfke nöbetleri, meslektaşları ve ailesiyle çatışma gibi mental ve bilişsel etkilere sahiptir (Chiappetta, 2017). Bilgi iletişim teknolojilerine yönelik bu olumsuz tutumlar bireyin bilgisayarlarla etkileşime girdiğinde korku duymasına ve teknolojiyi nasıl kullanacağına dair kafa karışıklığı içeren bilgisayar

kaygısına ve bilgisayar kullanımı sırasında aşırı dikkatli olma, bilgisayarları kullanırken güçlük hissetme, bilgisayarlarla kullanımı en aza indirmeye çalışma gibi davranışları açığa çıkartan bilgisayar fobisine neden olmaktadır. Bilgisayar tabanlı teknolojiler bu nedenle işyerinde stres ile ilişkilendirilmiştir (Ragu-Nathan vd. 2008, s. 420; Burke, 2009, s. 58). Örneğin modern bilgi iletişim teknolojilerinin yaygınlığı genellikle e-posta, internet ve telefon aracılığıyla bireylere neredeyse her zaman bağlantıda ve aramada olduklarını hissettirir. Bu durum onların zaman ve mekan üzerindeki kontrolünü kaybettiği inancına neden olur ve stresli olma hissini açığa çıkartır. Yine aynı şekilde bilgi iletişim teknolojileri kullanıcıları düzenli olarak birçok farklı kaynaktan gelen ve işleyebileceklerinden çok daha fazla bilgilere maruz kalması ve bilgi iletişim teknolojilerinde artan karmaşıklık seviyeleri birleştiğinde bireylerde başa çıkamama duygusu yaratır ve strese neden olur. Bu nedenle, teknostres, bir bireyin sürekli gelişen bilgi iletişim teknolojileriyle ve bunların kullanımıyla ilgili değişen bilişsel ve sosyal gereksinimlerle başa çıkma girişimlerinin ve mücadelelerinin yansımalarından biri olarak değerlendirilir (Tarafdar vd., 2007, s. 303). Modern yaşam içerisinde bireyin sürekli teknolojiye maruz kalması teknostresin kurumsal ve özel kullanım bağlamında yaygın bir sorun olduğu düşüncesini doğrulamaktadır. Toplumsal alanda sağlık ve refahı bozma ve teknoloji bağımlılığı gibi hastalıkları ortaya çıkarma potansiyeline sahiptir (Nastjuk vd., 2023, s. 16).

Çalışma alanında bilgi iletişim teknolojileri kullanımı ve stres faktörleri arasındaki ilişkiye odaklanan Ayyagari ve arkadaşları (2011, s. 848) teknolojinin aşırı iş yükü, rol belirsizliği, ev ve iş yeri arasında çatışma yaşanması, iş güvensizliği ve mahremiyet ihlali şeklinde belirledikleri faktörlerin teknostrese neden olacağını ortaya koymuşlardır. Bunun dışında teknostres yaratan koşullar arasında tekno aşırı yük, tekno istila, tekno belirsizlik, tekno güvensizlik ve tekno karmaşıklık şeklinde 5 faktör bulunmaktadır. Tekno aşırı yük kullanıcıları daha hızlı ve daha fazla çalışmaya zorlayarak kaldıracabileceklerinden daha fazla iş yüküne maruz bırakarak gerginlik ve kaygı yaşamalarına neden olmaktadır. Tekno istila faktöründe kullanıcıların potansiyel olarak her zaman ve her yerde ulaşılır olma durumu ön plana çıkmaktadır. Burada kullanıcıların sürekli bağlantıda olma durumu söz konusu teknolojilerin hayatlarına izinsiz girmesi nedeniyle kişisel hayatlarının istila edilmesine, tatil zamanlarında bile çalışmak zorunda bırakılmasına ve yeni teknolojilerden haberdar olabilmek için kendilerine ait olan zamandan fedakarlık etmek zorunda kalmasına neden olduğu için hayal kırıklığı ve stres yaratmaktadır. Tekno belirsizlik çalışanların organizasyonda kullandıkları teknolojilerinde, bilgisayar donanım ve yazılımında ortaya çıkan yeniliklere adapte olamama durumunu ifade etmektedir. Kullanıcılar sürekli gelişen teknolojiye başlangıçta hevesli olsalar da sürekli yenileme ve güncelleme gereksinimleri hayal kırıklığı ve endişe ile sonuçlanmaktadır. Diğer bir faktör olan tekno güvensizlik kullanıcıların yeni teknolojilere adapte olamama durumunda işlerini rakiplerine kaptırma tehdidi bağlamında ele alınmaktadır. Kullanıcılar yeni teknoloji becerilerine sahip iş arkadaşları tarafından tehdit edildiği için becerilerini sürekli güncellemek zorunda kaldıkları için kendilerini stres altında hissetmektedirler. Son faktör olan tekno karmaşıklık ise kullanıcıların yeni uygulamaların nasıl kullanılacağını anlamak ve öğrenmek için çaba harcamaya zorlandığı durumlara karşılık gelir. En son gelişen yazılım, donanım ve uygulamaları öğrenmek ve beceri geliştirmek kullanıcılar için ürkütücü ve anlaşılması zor bulunduğu için stres yaratabilmektedir (Tarafdar vd., 2011, ss. 116-117). Bunlar dışında bilgi iletişim teknolojilerinin organizasyonel kullanımıyla ilgili kullanıcıların uygulamada çoklu görev alması, aşırı bilgi yüklemesine maruz kalması, teknik sorunlarla mücadele etmesi, rol çatışması yaşamaması, tükenme ve tükenmişlikten

dolayı iş tatmininin azalması da teknostrese neden olan diğer faktörleri oluşturmaktadır (Tarafdar vd., 2014, s. 105).

Bilgi iletişim teknolojileri kullanımıyla ilişkili stres, farklı düzeylerde kendini göstermiştir. Son yıllarda bilgi iletişim teknolojileri eğitim alanına da entegre edilmiş ve eğitimcilerin bu teknolojileri öğretme ve öğrenme aracı olarak kullanımı teknostrese neden olmaktadır (Estrada-Munoz vd., 2021, s. 2).

Dijital teknolojilerin günden güne gelişmesi ve artan kullanım oranları, konunun eğitim camiasında da ciddiyetle ele alınmasına yol açmıştır. Dijital teknolojiler, dijital çağın değişim ve dönüşümünü ortaya çıkarmada en temel gelişmelerdendir. Bu doğrultuda Aras-Beger ile Türker (2018) tarafından yürütülen bir araştırmada bireylerin yeniliklere ilişkin değişim dirençleri ve stres düzeyleri üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda, akademisyenlerin değişime karşı direnç göstermeleriyle stres seviyeleri arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre bireyler yeni ve farklı olanı denemektense eski ve aynı olanı yapmayı tercih etmektedirler. Teknolojik yeniliklere karşı da böylesi bir tutum söz konusu olabilmektedir (Aras Beger & Türker, 2018). Akgün ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, akademisyenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik kabullenmeleri ve teknostres alguları arasındaki ilişkinin açığa çıkartılması hedeflenmiştir. Çalışma sonucuna göre eğitimcilerin güncel teknoloji kabullenme oranları olumlu ve yüksek bir seviyede olurken, teknolojiye yönelik kaygı, stres, endişe gibi olumsuz duygu ve düşünceler içerisinde oldukları da tespit edilmiştir (Akgün, 2019). Yiğit ve diğerleri tarafından yürütülen bir araştırmada, teknoloji kaynaklı ortaya çıkan teknostresin, bireylerde dijital tükenmişliğe yol açabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Dijitalleşme çağında mesleki yeterlilik bağlamında, özellikle akademisyenler için önemli bir gereklilik olan dijital teknolojileri ustaca kullanım ve hakimiyet, temel bir zorunluluk haline gelmiştir. Öte yandan ilgili gereklilik ve zorunluluklara rağmen teknostresin, dijital tükenmişlik ve güncel teknolojilere karşı önyargı oluşturduğu yapılan çalışma neticesinde ortaya çıkartılmıştır (Yiğit vd., 2022).

Konuya ilişkin önemli bir gündem olarak Covid-19 salgını, öğretme ve öğrenme süreçlerini sürdürürken bir sağlık önlemi olarak yüz yüze eğitimin çevrim içi eğitime geçişini zorunlu kılmıştır. Bu anlamda, öğretmenler, sınıfları uzaktan yönetebilmek için bilgi iletişim teknolojileri kullanımını içeren bu yeni senaryoya acil oranda uyum sağlamak zorunda kalmışlardır. Çevrim içi eğitim sürecinde öğretim elemanları yeterli bir eğitim ya da açık ve yönlendirici e-öğrenme politikaları olmadan kısa bir süre içerisinde etkili e-öğrenim faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için yoğun bir şekilde teknolojik donanım ve yazılım kaynakları bombardımanına tutulmuşlardır. Bu durum, teknolojinin aşırı kullanımı ve yeni teknolojilerle baş edememe gibi birtakım istenmeyen sonuçlara yol açmaktadır (Govender & Mpungose, 2022, s. 2). Eğitim alanında dijitalleşme, eğitim yönteminin, programların ve alanların esnekliğinin öne çıktığı noktalarda çeşitli avantajlara sahip olmakla birlikte akademisyenler teknoloji kullanımı noktasında teknostrese maruz kalmışlardır (Espino-Diaz vd., 2020, s. 2).

Covid-19 döneminde online eğitim veren akademisyenlerin çalışma motivasyonu ve teknostres düzeyleri hakkında yapılan çalışmalarda (Penado Abilleira vd., 2021, s. 1) İspanya Üniversitesi'nde karantina döneminde daha çok yaşlı ve üst konumda olan kadın akademisyenlerin iş performanslarındaki düşüşün nedeni olarak tekno-yetersizlik ve kuruluşlardan gelen talimat eksikliği olduğu sonucuna varmışlardır. Aynı şekilde çevrim içi eğitimde yaş, cinsiyet ve çalışma deneyimi değişkenlerinin ele alındığı diğer

bir çalışmada kadınların, yaşlı bireylerin ve daha fazla iş tecrübesine sahip olanların teknostres algı düzeyi arasında anlamlı istatistiksel bir ilişki ortaya çıkmıştır (Ly & Ly, 2022, ss. 66-67). Kişisel değişkenlerin teknostres ile ilişkisinin incelendiği bir diğer çalışmada ise Narasalagi ve arkadaşları (2021, s. 5) yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma deneyimi gibi değişkenlerin teknostres ile bir ilişkisinin olmadığı ve teknostresin iş tatmini ve örgütsel bağlılık üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Covid-19 pandemisi sırasında Christian ve arkadaşları (2020, s. 2804) teknostres faktörlerinin öğretim performansı üzerindeki etkilerini incelediği çalışmada tekno karmaşıklık ve öğrenim üzerinde anlamlı bir ilişki bulurken tekno aşırı yük, tekno güvensizlik ve tekno belirsizlik gibi faktörlerin etkili olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Akademisyenlerin Covid-19 pandemisi öncesi ve sırasında teknostres algılarının ölçüldüğü çalışmada, bireylerin artan aşırı yük, güvensizlik, karmaşıklık, belirsizlik ve istilaya bağlı olarak daha fazla teknostresli oldukları keşfedilmiştir (Boyer-Davis, 2020, s. 54). Teknostres yaratıcıları olan tekno aşırı yük, tekno karmaşıklık ve tekno güvensizlik ile akademisyenlerin Covid-19 sırasındaki performansı arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada tekno aşırı yük, tekno karmaşıklık ve tekno güvensizlik ve performans üzerinde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur (Ismail vd., 2022, s. 988).

Dijital çağın akademisyenlerinin teknostresle başa çıkabilmeleri bir zorunluluktur. Bu doğrultuda akademisyenlerden ilk olarak değişime karşı açık olmaları ve önyargı taşımamaları beklenmektedir. Ek olarak dijital teknolojilerin insan hayatındaki geniş çaplı baskınlığını kabul ederek, kullanım noktasında kendilerini geliştirmeleri bilincinde olmaları da beklenen bir durumdur.

Metodoloji

Araştırmanın Amacı

Dijital çağın teknolojileri toplumsal yapının bütün yönlerine derinden etki etmektedir. Yaşanan çağın teknolojisinden etkilenen alanlardan biri de üniversitelerdeki eğitim-öğretim faaliyetleridir. Bu çalışmanın amacı, üniversitelerin iletişim ile ilgili olan bölümlerinde farklı statülerde görev yapan akademisyenlerin dijital teknolojiler bağlamındaki deneyimleri sonucunda teknostres kavramına ilişkin bakış açılarını eğitim-öğretim faaliyetleri (iş ve mesleki) çerçevesinde açığa çıkarmaktır. Böylelikle akademisyenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütürken kullandıkları bilgi ve iletişim teknolojilerinin neler olduğunun ve bahsi geçen dijital teknolojilerin onların iş yaşamları (eğitim-öğretim faaliyetleri çerçevesinde) başta olmak üzere hayatlarının diğer bazı alanlarına başta teknostres bağlamında olumsuz olmak üzere ve sonrasında olumlu ve eğer varsa etkisiz bir yönde nasıl sirayet ettiğinin açığa çıkartılmasıdır.

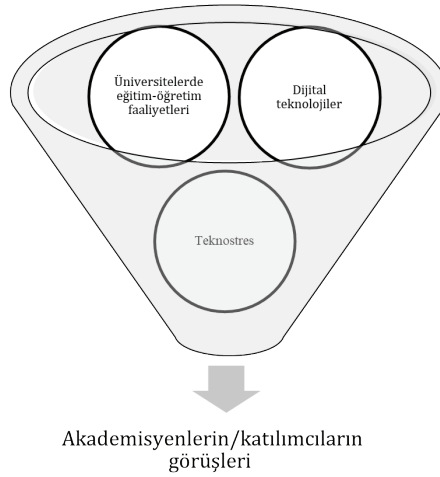
Araştırmanın Önemi

Dijital teknolojilerdeki gelişmelerin bireylerin ve kurumların hayatlarına nasıl etki ettiği ve ne yönde bir değişim ve dönüşüm yarattığı pek çok disiplinin ilgi alanına giren bir mevzudur. Bu konuda özellikle eğitim-öğretim alanı, yeni nesillerin yetiştirilmesi çerçevesinde taşıdığı misyon açısından incelenmeye değer önemli bir alandır. Dolayısıyla toplumların yapısında radikal değişimler meydana getiren yeniliklerin eğitim-öğretim faaliyetleri kapsamında ele alınıp incelenmesi her daim araştırmaya değer bir konu olarak görülmektedir. Bu araştırma, devlet üniversiteleri bünyesinde bulunan fakültelerde çeşitli kadro derecesinde görev yapmakta olan iletişim akademisyenlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütürken hangi dijital teknolojileri kullandıklarının öğrenilmesi ve kullanılan dijital teknolojilerin akademisyenlerin iş yaşamı ile hayatlarının diğer bazı

alanlarında sebep olduğu teknostres durumunu ortaya çıkarmaya çalışmasından dolayı önem arz etmektedir.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılığı

Üniversitelerin iletişim bölümlerinde akademisyen olarak görev yapan öğretim üyelerinin; eğitim-öğretim faaliyetleri, idari-bürokratik faaliyetler ve akademik kariyer süreçleri kapsamında sorumlulukları ve çalışma alanları bulunmaktadır. Akademisyenler belirtilen üç boyutta da faaliyetlerini gerçekleştirirken dijital teknolojilere maruz kalmaktadırlar. Bu boyutların her biri ayrı bir çalışmanın kapsam ve sınırlılığında ele alınabileceğinden dolayı bu çalışmada akademisyenlerin yaşamış oldukları teknostres durumu, eğitim-öğretim faaliyetleri sınırlılığında ele alınmaktadır. Bu bağlamda görüşme soruları da eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılan dijital teknolojilerin yarattığı teknostres çerçevesinde kurgulanmıştır. Diğer bir deyişle bu çalışmada katılımcıların iş yaşamlarındaki dijitalleşme süreci, teknostres dahilinde ve eğitim-öğretim faaliyetleri sınırlılığında incelenmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın şekilsel çerçevesi aşağıdaki şekilde gösterildiği gibidir.

Şekil 2. Araştırmanın Şekilsel Çerçevesi

Araştırmanın Soruları

Bu araştırma aşağıdaki sorulara yanıt bulmak için gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Sorusu-1: Araştırmanın katılımcısı olan iletişim akademisyenleri, eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi dijital teknolojileri kullanmaktadırlar?

Araştırma Sorusu-2: Araştırmanın katılımcısı olan iletişim akademisyenleri, eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi dijital eğitim-öğretim modelini/modellerini kullanmaktadırlar?

Araştırma Sorusu-3: Araştırmanın katılımcısı olan iletişim akademisyenleri, eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken kullandıkları dijital teknolojilerin üzerlerinde bir yük olduğunu düşünmekte midir?

Araştırma Sorusu-4: Araştırmanın katılımcısı olan iletişim akademisyenleri, eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken kullandıkları dijital teknolojilerin yaşamlarını istila ettiğini düşünmekte midir?

Araştırma Sorusu-5: Araştırmanın katılımcısı olan iletişim akademisyenleri, eğitim-

öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken kullandıkları dijital teknolojilerin karmaşık olduğunu düşünmekte midir?

Araştırma Sorusu-6: Araştırmanın katılımcısı olan iletişim akademisyenleri, eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken kullandıkları dijital teknolojilerin güvensizlik yarattığını düşünmekte midir?

Araştırma Sorusu-7: Araştırmanın katılımcısı olan iletişim akademisyenleri, eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken kullandıkları dijital teknolojilerin belirsiz olduğunu düşünmekte midir?

Araştırmanın Katılımcıları

Bu araştırmanın katılımcıları üniversitelerin iletişim bölümlerinde profesör doktor, doçent doktor ve doktor öğretim üyesi olmak üzere farklı seviyelerde görev yapmakta olan 12 akademisyenden oluşmaktadır. İlgili akademisyenlerin belirtilen unvan türlerinde olmasına özen gösterilmesinin nedeni Dr. sonrası bir unvanda olarak üzerlerine ders tanımlanma yetkisine sahip olmalarındandır. Katılımcıların demografik bilgilerine dair detaylı veriler ise Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcıların Demografik Bilgileri					
Unvan	Frekans		Medeni Durum	Frekans	%
Profesör Doktor	4		Evli Bekar Kodlanmış ve Analiz Edilen Belgeler	10 2 12	83,3 16,7 100
Doçent Doktor	4				
Doktor Öğretim Üyesi	4				
Kodlanmış ve Analiz Edilen Belgeler	12				
Yaş	Frekans	%	Mesleki Deneyim Yılı	Frekans	%
33	2	16,7	5 Yıl	2	16,7
35	1	8,3	8 Yıl	1	8,3
36	1	8,3	10 Yıl	2	16,7
38	2	16,7	12 Yıl	1	8,3
40	2	16,7	13 Yıl	1	8,3
44	1	8,3	14 Yıl	1	8,3
45	1	8,3	22 Yıl	2	16,7
55	1	8,3	25 Yıl	1	8,3
57	1	8,3	26 Yıl	1	8,3
Kodlanmış ve Analiz Edilen Belgeler	12	100	Kodlanmış ve Analiz Edilen Belgeler	12	100
Cinsiyet	Frekans	%	Çalışılan Bölümün Adı	Frekans	%
Kadın	6	50,0	Halkla İlişkiler ve Tanıtım	7	58,3
Erkek	6	50,0	Reklamcılık	2	16,7
Kodlanmış ve Analiz Edilen Belgeler	12	100	Radyo, Televizyon ve Sinema	2	16,7
			Gazetecilik	1	8,3
			Kodlanmış ve Analiz Edilen Belgeler	12	100

Araştırmanın katılımcılarına yönelik demografik bilgileri gösteren Tablo 1 incelendiğinde, toplamda 12 katılımcı ile görüşme gerçekleştirildiği görülmektedir. Görüşülen iletişim akademisyenlerinin unvanları; profesör doktor (4 kişi), doçent doktor (4 kişi) ve doktor öğretim üyesinden (4 kişi) oluşmaktadır. Katılımcıların medeni durumlarına ilişkin bilgiler incelendiğinde, 10 katılımcının evli, 2 katılımcının ise bekar olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların cinsiyet bilgilerine yönelik verilere göre ise 6 katılımcının kadın, 6 katılımcının da erkek olduğu belirlenmiştir. Çalışılan bölüm bilgileri incelendiğinde 7 katılımcının “Halkla İlişkiler ve Tanıtım”, 2 katılımcının “Reklamcılık”, 2 katılımcının “Radyo, Televizyon ve Sinema” ve son olarak 1 katılımcının da “Gazetecilik” alanlarında akademisyen olarak görev yaptığı tespit edilmiştir. Katılımcıların yaş ve mesleki deneyim yılı verileri incelendiğinde ise yaş aralığının 33 (en küçük katılımcı yaşı) ile 57 (en büyük katılımcı yaşı), mesleki deneyim yılının ise 5 (deneyim yılı en düşük olan katılımcı) ile 26 (deneyim yılı en yüksek olan katılımcı) aralığında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın Güvenilirliği

Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanmasında üç ana hat oluşturulmuştur. Bunlardan ilki; katılımcılara yöneltilen görüşme sorularının konuya ilişkin çalışma gerçekleştiren üç alan uzmanına gösterilerek onaylarının alınmasıdır. Araştırmanın güvenilirliğine dair ikinci husus, görüşme sorularına katılımcılar tarafından verilen yanıtların; araştırmacı-katılımcı ekseninde aynı doğrultuda anlaşılıp anlaşılmadığının teyit edilmesi adına görüşmelerin tekrar yapılmasıdır. Araştırmanın güvenilirliğine ilişkin son husus ise katılımcılardan elde edilen verilerin kodlanması ve analiz edilmesine yöneliktir. Bu bağlamda verilerin kodlanması ve analiz edilmesi işlemlerinde güvenilirliğin sağlanmasında, araştırmacıların kendisine ek olarak MAXQDA programında uzman olan bir akademisyene danışılarak görüşleri alınmış ve böylelikle akran değerlendirmesi yapılmıştır. Bahsi geçen tüm hususlar sonucu, varılan mutabakatlar doğrultusunda verilerin elde edilmesi, kodlanması, analizi ve bulgularının yorumlanması işlemleri sırası ile tamamlanmıştır.

Araştırmanın Tekniği, Deseni ve Uygulanma Süreci

“Bu araştırmanın gerçekleştirilmesi için Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığından 13.01.2023 tarihli, 01 sayılı, 2023/04 karar nolu olmak üzere Etik Kurul Kararı alınmıştır.”

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmaların en güçlü türlerinden biri olan görüşme, belirli tanımlayıcı ve analitik veriler elde etme noktasında açıklayıcılık gücü oldukça yüksek bir tekniktir. Görüşme, araştırmacıyı katılımcının zihnine ve dünyasına götüren bir tekniktir. Böylelikle araştırılan konuya ilişkin katılımcının bakış açısını keşfetme, tutum ve düşüncelerini deneyimleme fırsatı elde edilmektedir (McCracken, 1988, s. 9). Görüşme tekniği (ister görüşmeyi yapan isterse görüşme yapılan kişi olsun) katılımcıların yaşadıkları dünyaya ilişkin yorumlarını tartışmalarına ve olayları/durumları kendi bakış açılarından nasıl gördüklerini ifade etmelerine olanak tanımaktadır. Bu anlamda görüşme, yalnızca yaşamla ilgili veri toplamakla ilgilenmeyen aynı zamanda yaşamın bir parçasını teşkil eden ve insanla adeta iç içe olan bir tekniktir (Cohen vd., 2007, s. 349).

Teknostres konusu üzerinde gerçekleştirilen çalışmaların yüksek bir oranda nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği ile yapılmış olması, bu araştırma için nitel bir teknik olan görüşmenin seçilmesine yol açmıştır. Öte yandan anket tekniğinin katılımcının zihin ve anlam dünyasına girme bağlamında görüşme tekniğine göre ciddi bir kısıtının olması da teknostres konusunun ilgili teknik ile araştırılması adına bir

motivasyon oluşturmuştur. Bu sebeplerden ötürü konuya ilişkin daha önce anket tekniği ile yürütülen araştırma sonuçları ile görüşme tekniği ile yürütülen bu araştırmanın sonuçlarının tartışılması planlanmıştır.

Tarafdar vd., (2011) ile Tarafdar vd., (2007)'nin gerçekleştirdiği çalışmalarda bulunan ölçek ifadeleri/anket soruları, bu çalışmanın araştırmacıları tarafından ifadelerin orijinaline bağlı kalınarak görüşme tekniği formatına uygun bir biçimde dönüştürülmüştür.

Araştırma konusu hakkında özel olarak hazırlanmış soruların karşı tarafa iletilmesi neticesinde onlardan bilgi almaya dayanan bir teknik olan görüşmede, kaç kişi ile görüşüleceği ve kaç sorunun sorulacağı araştırmanın konusuna ve amacına bağlı olarak değişkenlik arz edebilmektedir (Aziz, 2020, s. 80).

Nitel araştırmalarda, örneklem sayısı değişiklik gösterebilmektedir. Son 5 yıl içerisinde gerçekleştirilen nitel araştırmalar incelendiğinde, örneklem sayılarına ilişkin büyüklüğün, 11 ila 30 arasında olduğu görülmektedir (Takmaz Demirel, 2023, s. 41). Bu sebeple nitel araştırmalar için uygun örneklem büyüklüğü dikkate alınarak bu çalışma için 12 katılımcıyla görüşülmesine karar verilmiştir. Bu bakımdan araştırmada, iletişim disiplini akademisyeni olmak üzere toplamda 12 kişi ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, akademide bulunan ve doktor unvanını alarak ders yürütme yetkisine sahip olan profesör doktor, doçent doktor ve doktor öğretim üyelerinden seçilmiştir.

Bu araştırmanın görüşmelerinde iletişim akademisyenlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerinde teknoloji kullanımları ve buna bağlı olarak teknostres durumlarına ilişkin değerlendirmelerinin elde edilmesi adına katılımcılara yarı yapılandırılmış yedi adet soru yöneltilmiştir. İlk soru katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin olurken, ikinci soru ise katılımcı akademisyenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütürken kullandıkları dijital teknolojiler ve dijital eğitim modellerinin öğrenilmesine yöneliktir. Diğer taraftan kalan beş adet soru ise katılımcıların dijital teknoloji kullanımları ekseninde ortaya çıkan teknostres kavramına ilişkin bakış açılarının öğrenilmesi maksadı ile kurgulanmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Fenomenolojik desen, eğitim ve sağlık alanlarında yürütülen çalışmalarda yoğun bir şekilde kullanılmasına rağmen iletişim, halkla ilişkiler ve pazarlama gibi alanlarda yaygın bir kullanımı mevcut değildir (Daymon & Holloway, 2010, s. 181). Bu sebep gereğince iletişim alanında gerçekleştirilen bu çalışmada ilgili desenin kullanımı tercih edilmiştir. Söz konusu tercihin amacı ise güçlü bir metodolojik yaklaşım olan fenomenolojinin iletişim alanında gerçekleştirilen çalışmalarda görünürlük oranının yükseltilerek alana bu yönde bir katkı sunulmasıdır.

Fenomenolojik yaklaşım, olguların onu deneyimleyen bireylerin anlatılarının betimlenmesinden oluşmaktadır (Jasper, 1994, s. 312). Bir felsefe olarak değerlendirilen fenomenoloji, aynı zamanda pek çok yöntemi içerisinde barındıran metodolojik bir yaklaşımdır. Fenomenolojiye felsefi zeminden bakıldığında, nitel bir araştırmayı etkileyen temel entelektüel geleneklerden biri olduğu görülmektedir. Bu noktada önemli bir metodolojik yaklaşım olarak değerlendirilen fenomenoloji, sosyal bilimlerin pek çok alanında çoğu araştırmacı tarafından benimsenmekte ve kullanılmaktadır (Daymon & Holloway, 2010, s. 180).

Felsefe ve psikolojiden gelen bir araştırma tasarımı olan fenomenolojik desende araştırmacı, bireylerin bir fenomen hakkında yaşadıkları ortak deneyimleri elde etmeye

çalışmaktadır. Burada araştırmancının katılımcılarının hepsi ile ilgili fenomeni tecrübe etmiştir. Bu doğrultuda ise araştırmacı, çalışmanın katılımcılarının deneyimlerinden yola çıkarak ulaşmak istediği öze erişir. Güçlü felsefi temelleri olan fenomenolojik desen, tipik olarak görüşme yapmayı içermektedir (Giorgi, 2009; Moustakas, 1994'ten aktaran Creswell, 2014). Fenomenolojik yaklaşımda veri toplama maksadı ile gerçekleştirilen görüşmelerde, araştırma konusunu doğrudan deneyimlemiş, diğer bir deyişle ikinci el deneyimin aksine "yaşanmış deneyime" sahip kişilerle derinlemesine görüşmeler yapılması esastır (Patton, 2002, s. 104). Bu bakımdan daha önce de ifade edildiği üzere katılımcılara öncelikle eğitim-öğretim faaliyetlerinde dijital teknolojilerin kullanımına ilişkin bir tecrübelerinin olup olmadığı sorulmuştur. İlgili soruya katılımcılar tarafından verilen yanıt istinaden, görüşmeye devam edilip edilmeyeceğine karar verilmiştir.

Araştırmanın uygulanma sürecine bakıldığında ise katılımcılar üzerinde gerçekleştirilen görüşmelerin seyri aşağıda belirtilen altı aşama doğrultusunda gerçekleştirilmiştir:

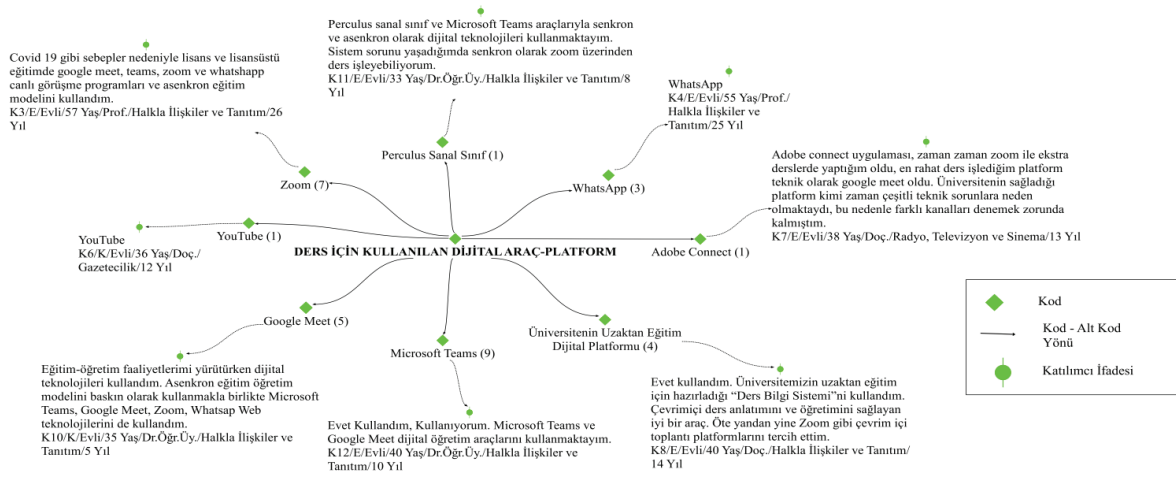
1. Araştırma için alınan etik kurul onayının katılımcı adayları olarak düşünülen akademisyene sunulması,
2. Katılımcı adayları olarak görülen akademisyenin görüşmeyi kabul etmesi/etmemesi,
3. Araştırmaya katılımcı olarak dahil olmayı kabul eden akademisyenin onayının alınması ve görüşme formunun katılımcıya iletilmesi,
4. Görüşme formunda bulunan 2 numaralı soruya "Hayır" yanıtı veren akademisyenlerle görüşmeye devam edilmemesi, ilgili soruya "Evet" yanıtı veren katılımcılar ile görüşmeye devam edilmesi, diğer bir deyişle eğitim-öğretim faaliyetlerinde dijitalleşme sürecini birebir deneyimleyen akademisyenlerle görüşmeye devam edilmesi,
5. Katılımcı akademisyenin görüşme formundaki tüm soruları yanıtlaması ve görüşmenin ilk aşama adına sonlandırılması,
6. Araştırmacıların görüşmelerden öznel bir anlam çıkarmaması adına katılımcı doğrulaması işlemini gerçekleştirmek için görüşmelerin yinelenmesi ve böylelikle katılımcı yanıtlarının teyitin sağlanması.

Görüşme belgelerinin deşifre edilerek bir proje dosyası oluşturulması, verilerin kodlanması ve görselleştirilmesinde ise nitel ve karma yöntemler programı olan MAXQDA kullanılmıştır.

Etik Kurul İzni

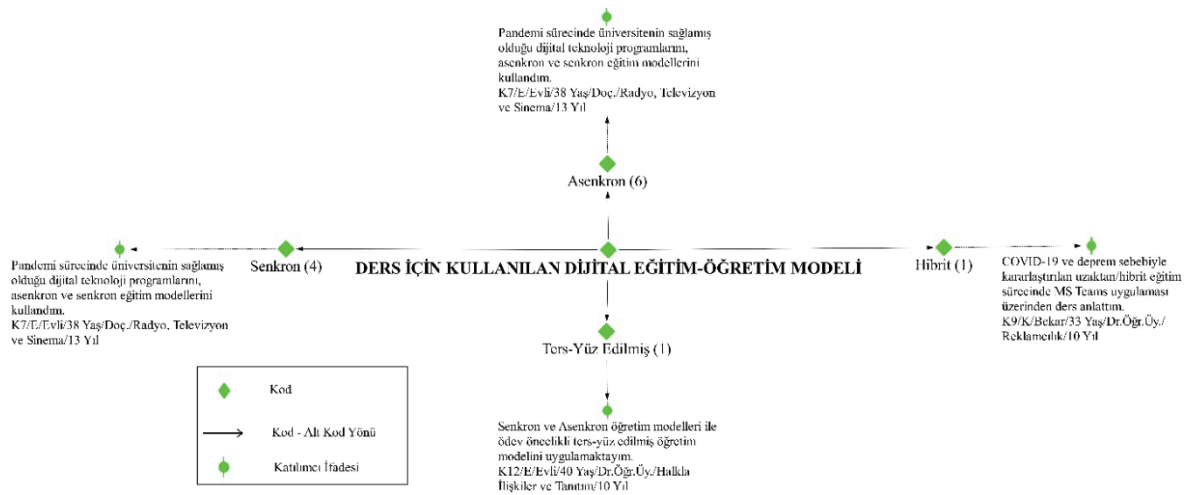
Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 13/01/2023 tarihli toplantısında alınan 2023/04 sayılı karar çerçevesinde çalışma etik açıdan bir sakınca içermemektedir.

Bulgular

Şekil 3. Katılımcıların Ders İçin Kullandıkları Dijital Araç ve Platform Modeline İlişkin Kod-Alt Kod Bölümler Modeli

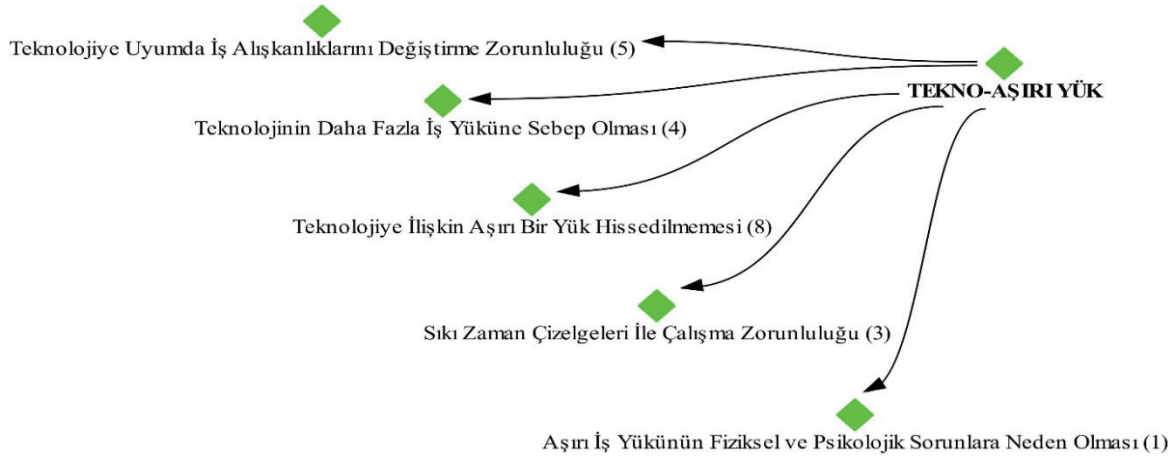
Katılımcıların ders için kullandıkları dijital araç ve platformların gösterildiği Şekil 3'e bakıldığında "YouTube, Zoom, Perculus Sanal Sınıf, WhatsApp, Adobe Connect, Google Meet, Microsoft Teams ve Üniversitelerin Uzaktan Eğitim için Geliştirdikleri Dijital Platform" yanıtlarının verildiği görülmektedir. Buna göre bu araştırmanın katılımcıları olan iletişim akademisyenleri eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken bahsi geçen dijital teknolojileri kullanarak deneyimlemişlerdir. İlgili deneyim ise farklı çeşitlilikte dile getirilen dijital ortam ve araçların katılımcılar tarafından yanıt olarak verilmesini ortaya çıkarmıştır. Bu denli bir çeşitliliğin ortaya çıkmasının sebebi ise ilgili katılımcıların Covid-19 ve 6 Şubat depremleri sebebiyle online eğitim-öğretim faaliyetlerini birebir tecrübe etmeleri neticesinden kaynaklı olabilmektedir. Nitekim bazı katılımcılar araştırma sorularına verdikleri yanıtlarda dünyayı ve ülkemizi etkileyen ilgili gelişmeleri vurgulamışlardır. Katılımcı cevaplarına yönelik örnekler ise Şekil 3'te verildiği gibidir.

Şekil 4. Katılımcıların Ders İçin Kullandıkları Dijital Eğitim-Öğretim Modeline İlişkin Kod-Alt Kod Bölümler Modeli

Şekil 4'te belirtilen "Ders İçin Kullanılan Dijital Eğitim-Öğretim Modeli Kod-Alt Kod Bölümler Modeli"ne bakıldığında araştırmanın katılımcıları olan iletişim akademisyenlerinin "Senkron, Asenkron, Hibrit, Ters-Yüz Edilmiş" dijital eğitim-öğretim modellerini tecrübe ettikleri ve bu durumu da katılımcı ifadelerine yansıttıkları

görülmektedir. Çeşitli yoğunlukta dile getirilen dört dijital eğitim-öğretim modelinin katılımcılar tarafından bilinmesinin nedeni; Covid-19 dönemi ve 6 Şubat depremleri neticesinde online eğitime geçilmesinden ve katılımcıların teknolojik gelişmelere açık bir alan olan iletişim bölümlerinde akademisyen olarak görev yapmalarından kaynaklı olabilir yargısına varmak mümkündür. Diğer taraftan günden güne dijitalleşen dünyada, bilhassa akademisyenlerin bu süreçten geri durması mümkün olmadığı için ilgili dijital eğitim-öğretim modelleri bu araştırmanın katılımcıları tarafından bilinme ve kullanılma zorunluluğunu da ortaya çıkarmıştır fikrine ulaşmak mümkündür. Katılımcı yanıtlarına ilişkin örneklendirmeler ise Şekil 4’de sunulduğu üzeredir.

Şekil 5. Katılımcıların Tekno Aşırı Yük Konusundaki Görüşlerini Gösterir Kod Teori Modeli

Katılımcıların tekno aşırı yük kavramı ile ilgili düşüncelerinin gösterildiği “Tekno Aşırı Yük Kod Teori Modeli”ne bakıldığında, iletişim akademisyenlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken teknolojiye ilişkin genellikle aşırı yük durumunu tecrübe ettikleri görülmektedir. Diğer taraftan dijital teknolojilerin aşırı bir yük oluşturmadığını düşünen iletişim akademisyenleri de bulunmaktadır. Bu durumlara yönelik kod teori modelinde bulunan ifade dağılımlarına ilişkin katılımcı yanıt örnekleri ise aşağıda sunulduğu üzeredir;

“Ayrıca bu teknolojilerin bir kısmını ilk defa kullandığımdan adaptasyonumda bazı sorunlar oldu.”

(K3/E/Evli/57 Yaş/Prof./Halkla İlişkiler ve Tanıtım/26 Yıl)

“Ancak öğrencileri sürece adapte etme konusunda çok zorluk çektim, ayrıca bazı derslerde hiçbir öğrenci derse katılmadığı için düz ekrana bakarak kendi kendime konuşuyor gibi hissetmek daha büyük zorluk idi. Yine kuramsal dersler yerine uygulamalı derslerde öğrencilerin herhangi bir çalışmasını inceleme ve üzerine değerlendirme yapma fırsatı bulamadığım için öğrenci katılımı olmadığından, dersleri yürütmek “uygulamalı” saati gerçekleştiremediğim için fazladan yük oluşturuyordu.”

(K9/K/Bekar/33 Yaş/Dr.Öğr.Üy./Reklamcılık/10 Yıl)

“Böyle bir üzerimde aşırı yük hissetmedim. Daha pratik ve hızlı olarak gördüm.”

(K8/E/Evli/40 Yaş/Doç./Halkla İlişkiler ve Tanıtım/14 Yıl)

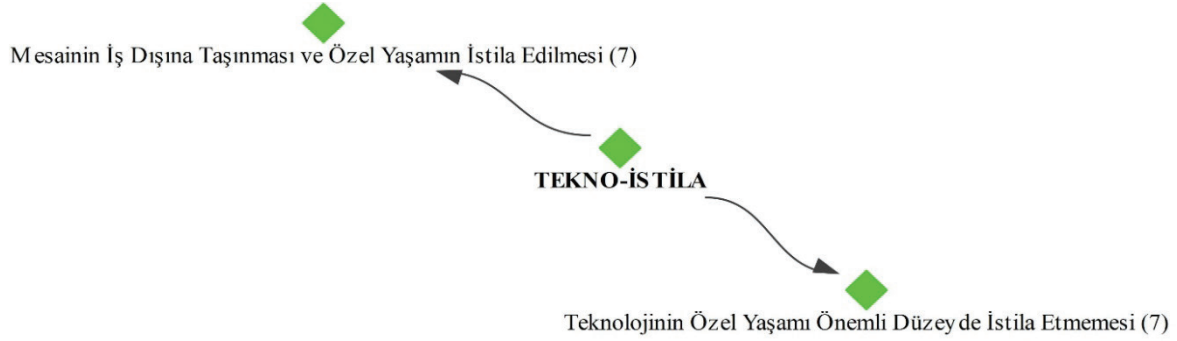
“Haliyle belirli saatlerde ve zamanlama içerisinde dersle katılım sağlamanız gerekiyor. Bu bir açıdan hem hoca hem de öğrenci açısından bir disiplin sağlması bakımından önemliydi. Ancak kişiden kişiye değişmekle birlikte bir tür gerilim oluşturabilir. Ben de gerilim sadece teknik sorunlar yaşadığımda meydana gelmekteydi.”

(K7/E/Evli/38 Yaş/Doç./Radyo, Televizyon ve Sinema/13 Yıl)

“Dijital öğretimin mental yorgunluğunu daha fazla hissetmekteyim. Uzun süre masa başında oturma durumu, hareketsiz yaşam uzunluğu, fiziksel rahatsızlık, bel ve boyun ağrısı gibi

olumsuzluklarının yanı sıra daha fazla teknolojik cihazlara maruz kalma, olağan iş yükünün dışında sabit alanda çalışma ve ders anlatma zorunluluğu hem zihinsel hem de fiziksel ve psikolojik olarak olumsuz etkilemektedir.”

(K12/E/Evli/40 Yaş/Dr.Öğr.Üy./Halkla İlişkiler ve Tanıtım/10 Yıl)

Şekil 6. Katılımcıların Tekno İstila Konusundaki Görüşlerini Gösterir Kod Teori Modeli

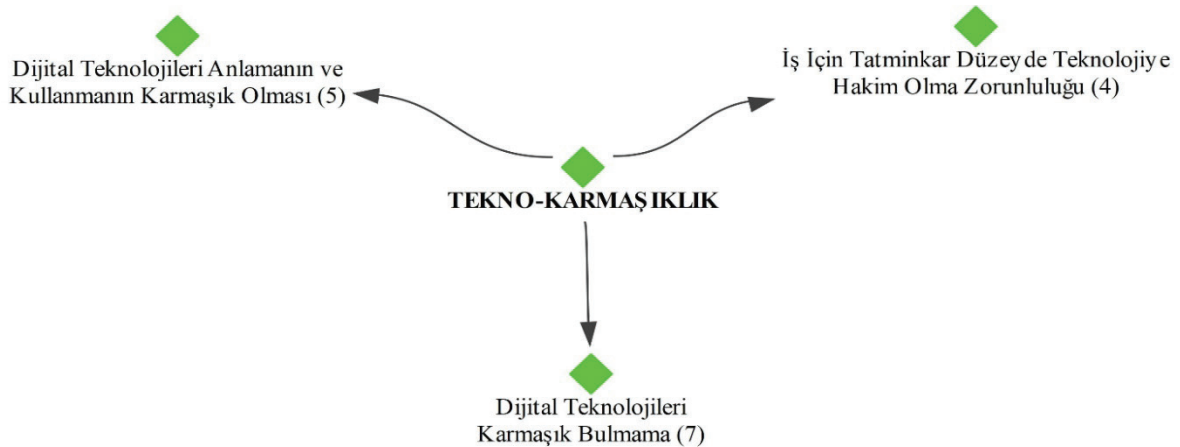
Katılımcıların teknostres alt boyutlarından biri olan tekno istila kavramıyla ilgili fikirlerinin gösterildiği “Tekno İstila Kod Teori Modeli” incelendiğinde, iletişim akademisyenlerinin yanıtlarının yarı yarıya farklılık taşıdığı görülmektedir. Buna göre iletişim akademisyenlerinin bir kısmı eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken dijital teknolojilerin yaşamlarını olumsuz yönde etkilediğini; mesai kavramının bilinen standart çerçevesinin dışına çıktığını ve özel yaşamlarının teknoloji tarafından istila edildiğini ifade ederken aynı oranda ancak farklı düşüncede katılımcı yanıtlarına bakıldığında teknolojinin özel yaşamlarını önemli düzeyde istila etmedikleri vurgusu görülmektedir. Buna ilişkin kod teori modelinde bulunan ifade dağılımlarına yönelik katılımcı cevap örnekleri ise aşağıdaki gibidir;

“Zaman sınırsızlığı (gece dâhil günün herhangi bir saatinde) ile tatil ve hafta sonları dahi çalışma zorunluluğu getirmiştir.”

(K4/E/Evli/55 Yaş/Prof./Halkla İlişkiler ve Tanıtım/25 Yıl)

“Bir istila olarak düşünmüyorum, bu benim işim ve severek her koşul altında yapmalıyım, yapıyorum. Bu nedenle ders ister uzaktan ister yakından işlensin işimin hakkını verme bilinci beni her zaman olumlu motive etmektedir. Ailemle daha iyi ve keyifli zaman geçirebilmem işimde iyi olmamla ve işimi hakkıyla yapabilmemle doğru orantılıdır.”

(K7/E/Evli/38 Yaş/Doç./Radyo, Televizyon ve Sinema/13 Yıl)

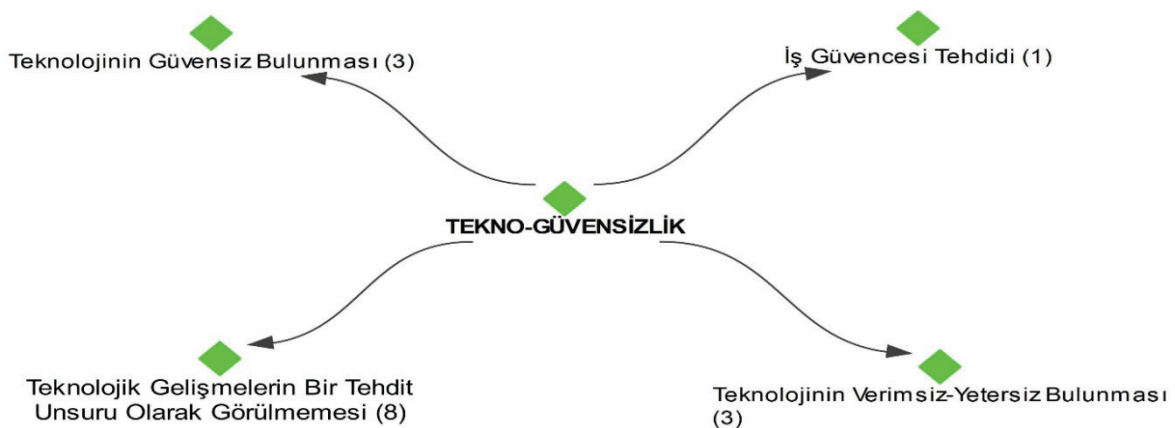
Şekil 7. Katılımcıların Tekno Karmaşıklık Konusundaki Görüşlerini Gösterir Kod Teori Modeli

Katılımcılarla yapılan görüşmeler doğrultusunda görselleştirilen “Tekno Karmaşıklık Kod Teori Modeli”ne bakıldığında, iletişim akademisyenlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken kullandıkları dijital teknolojileri çoğunlukla karmaşık buldukları anlaşılmaktadır. Öte yandan Şekil 7’deki kod teori modelinden de anlaşıldığı üzere dijital teknolojileri karmaşık bulmayan yanıtlar da mevcuttur. Katılımcı yanıtlarına ilişkin farklı numuneler ise aşağıda verildiği üzeredir.

“Bu süreçte akademisyenler için süreçleri zorlaştıran birtakım unsurlar söz konusu olabiliyor. Öncelikle Teams programının öğrenilmesi gerekiyordu. Teams basit bir program olduğu için öğrenme süreci kolaydı. Yeni bir teknolojiyi öğreniyor olmak ilk başta kişiyi strese sokuyor. Öğrendikten sonra stres yaşamıyorsunuz. Bunun yanı sıra, ders materyallerini hazırlarken etik kurallara uygun olarak hazırlamak (tanımlara referanslar vermek vb.) zaman alıyor. Ayrıca sınav sürecinde önce Teams’i kullandık. Sonradan üniversiteye ait bir programı kullanmamızı istediler. Teams kolaydı. Ancak üniversiteye ait programı öğrenmek kolay değildi. Üniversiteye ait programı öğrenmek için strese girmiştik. Öğrendikten sonra her sınavda da teknolojik aksaklık olup olmayacağı konusunda strese girebiliyordum. Öğrenilmesi gereken program basitse çok fazla strese girmiyorsunuz. Öğrenilmesi gereken program zor ise daha fazla strese giriyorsunuz. Bu programları öğretmek için akademisyenlere eğitim verilmesi stresi azaltıyor. Bu tarz eğitimlere katılmak için akademisyenlerin daha fazla vakit ayırması gerekiyor. Ayrıca derslerin kayıt altına alınması gerekliliği, hata yapmama kaygısını da beraberinde getiriyor.” (K1/K/Evli/45 Yaş/Prof./Reklamcılık/22 Yıl)

“Dijital çağda yaşayan bireyler olarak teknik açıdan olmasa da kullanıcı açısından dijital becerilere sahip olmamızın bir gereklilik olduğunu düşünüyorum. Bilgi okuryazarlığı açısından da dijital yeterlilik bir gerekliliktir.” (K11/E/Evli/33 Yaş/Dr.Öğr.Üy./Halkla İlişkiler ve Tanıtım/8 Yıl)

“İşim ve alanım gereği ve de yaşım gereği teknolojinin içinde olduğum için, teknoloji kullanımında kendimi bir teknoloji okuryazarı olarak görmekteyim ve tanımlamaktayım. Bu nedenle herhangi bir aksilik teknik sorunda da çözemediğim problemler konusunda gerekli yetkililerle doğrudan iletişim kurarak destek alıyordum, ya da çevremdeki işin uzmanı olan arkadaşlarımdan destek alarak sorunların üstesinden gelebiliyordum. Bu anlamda dijital teknolojilerin bir karmaşıklığı yoktur.” (K7/E/Evli/38 Yaş/Doç./Radyo, Televizyon ve Sinema/13 Yıl)

Şekil 8. Katılımcıların Tekno Güvensizlik Konusundaki Görüşlerini Gösterir Kod Teori Modeli

“Tekno Güvensizlik Kod Teori Modeli”ni yansıtan Şekil 8’e bakıldığında araştırmaya katılımcı olarak dahil olan akademisyenlerin konuya ilişkin görüşlerinin olumlu ve olumsuz tabanda neredeyse yarı yarıya bir oranda olduğu görülmektedir. Buna göre Şekil 8’deki frekans değerlerinden de anlaşıldığı üzere ufak bir farkla katılımcıların eğitim-

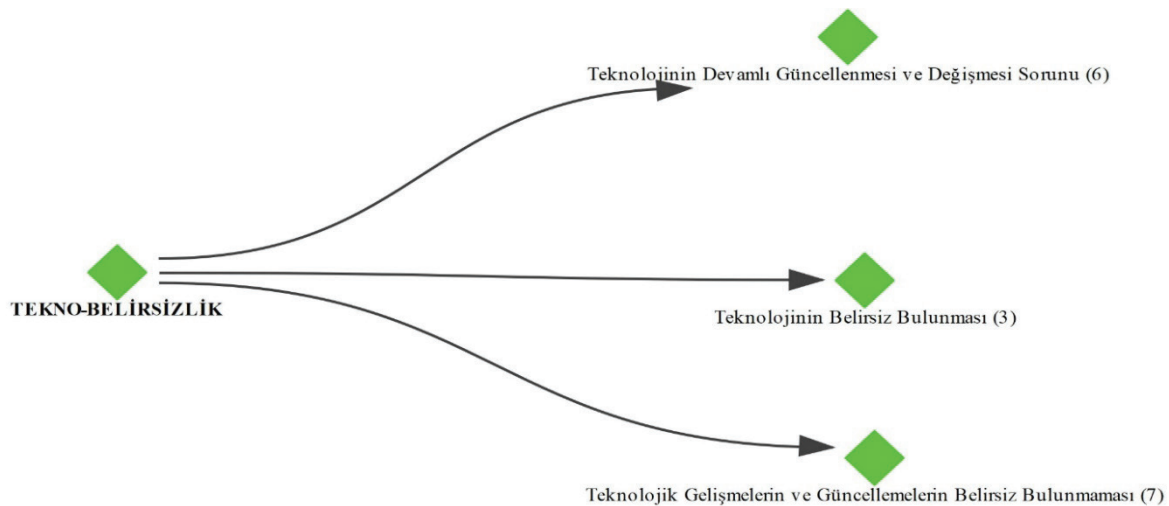
öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken dijital teknolojileri bir tehdit unsuru olarak görmedikleri anlaşılmaktadır. Ancak elbette ki Şekil 8’de de ifade edildiği üzere güvensiz bulunduğu yanıtların niceliksel değeri de diğer yöndeki yanıtlara nazaran azımsanacak bir boyutta değildir. Bu bakımdan teknostres alt boyutlarından biri olan tekno güvensizliğe ilişkin katılımcı yanıtlarının neredeyse eşit/yakın bir dağılımda olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcı yanıt örnekleri ise aşağıda verildiği üzere;

“Dijital teknolojileri güvenilmez buluyorum.”
(K6/K/Evli/36 Yaş/Doç./Gazetecilik/12 Yıl)

“Evet. Eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken kullanılan teknolojiler akademisyenlerin iş güvencesini olumsuz yönde etkilediğini ve gelecekte daha fazla olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyorum. Bence en önemli sorun, ders anlatma konusunda akademisyenlere olan ihtiyacın azalacak olması. Örneğin, Reklama Giriş derslerinde Türkiye’deki her hocanın bu dersi anlatması yerine ileride şöyle bir sisteme geçilebileceğini düşünüyorum. YÖK nezdinde Reklama Giriş dersini 15 haftalık ders içerik videosu bir hoca ya da birkaç hoca tarafından hazırlanacak. Türkiye’de farklı fakültelerde bu dersi alan tüm öğrenciler, aynı içeriği izleyecek. Bu dersi veren çok sayıda hocaya ihtiyaç kalmayacak. Benzer şekilde, bir diğer seçenek de şöyle: Robot öğretmenlerin kullanımı (<https://www.youtube.com/watch?v=wRgX4yTnvzU>) Robot öğretmenin ders içeriğini anlattığı video kaydedilecek ve bu ders kayıtları, dersi alan Türkiye’deki tüm öğrencilere gösterilecek. Her iki seçenekte de bu ders içeriklerini bir defa kaydetmek yeterli olacak. Bir sonraki sene -gerekirse biraz güncelleme yaparak- aynı ders içeriği gösterilecek. Dijital teknolojiler konusundaki en büyük tehdidin bu olduğunu düşünüyorum.”
(K1/K/Evli/45 Yaş/Prof./Reklamcılık/22 Yıl)

“Özellikle bu teknolojilerin bazı durumlarda geribildirim anında sağlamada yetersiz olduğunu ve iletişim alanı açısından yüz yüze iletişimin daha etkili olduğunu düşünüyorum.”
(K2/K/Evli/44 Yaş/Prof./Halkla İlişkiler ve Tanıtım/22 Yıl)

“Akademisyen olmamdan ötürü ve özellikle iletişim alanında bir hoca olmamdan dolayı teknoloji de dahil olmak üzere pek çok alana ilişkin güncellemeleri takip etmem gerekliliğinden hareketle kendimi sürekli güncelliyorum. Bu bakımdan dijital teknolojiler benim için güvensiz değil.”
(K10/K/Evli/35 Yaş/Dr.Öğr.Üy./Halkla İlişkiler ve Tanıtım/5 Yıl)

Şekil 9. Katılımcıların Tekno Belirsizlik Konusundaki Görüşlerini Gösterir Kod Teori Modeli

“Tekno Belirsizlik Kod Teori Modeli”ni belirten Şekil 9’a bakıldığında, araştırmaya katılımcı olarak dahil edilen akademisyen yanıtlarının ne şekilde bir çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Buna göre katılımcı ifadelerine bakıldığında eğitim-öğretim faaliyetlerini

yürütürken kullandıkları dijital teknolojiler ve ders anlatma modellerinin ortaya çıkardığı belirsiz olma ya da belirsiz olmama durumunu her ne kadar birbirlerine oldukça yakın bir düzeyde bildirmiş olsalar da ufak bir farkla belirsizlik durumu oluşturdukları sonucuna vardıklarını ifade etmek mümkündür. Tekno Belirsizlik Kod Teori modelinin oluşmasına etki eden katılımcı cevap örnekleri ise aşağıda belirtildiği üzeredir;

“Dijital teknolojilerin sürekli güncellenmesi ve donanımının sürekli değişmesi beni rahatsız etti ve belirsizliği artırdı.”

(K3/E/Evli/57 Yaş/Prof./Halkla İlişkiler ve Tanıtım/26 Yıl)

“Teknoloji sürekli güncellenen ve değişen sorunlu bir alan. Bu durum elbette ki belirsiz bir ortamoluşturmaktadır.”

(K10/K/Evli/35 Yaş/Dr.Öğr.Üy./Halkla İlişkiler ve Tanıtım/5 Yıl)

“Ama güncelleme teknolojinin daha iyi olanaklar sağlaması konusunda en önemli gerekliliğidir. Olumlu yansımaları olacağı için her ne kadar güncelleme bir zamanlama yönetimi sürecinde kısmen olumsuz gibi görünse de çok abartılacak bir yanı ve etkisi yok.”

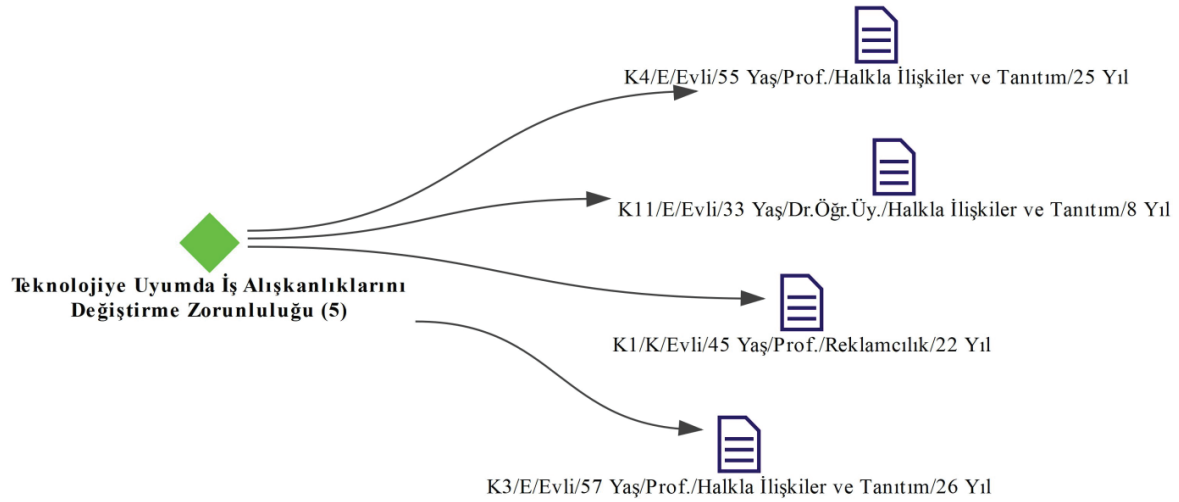
(K7/E/Evli/38 Yaş/Doç./Radyo, Televizyon ve Sinema/13 Yıl)

Yukarıda ifade edilen bulgular haricinde bu çalışmanın araştırma maksadı ve soruları içerisinde olmamasına rağmen katılımcıların demografik özellikleri ile tekno stres boyutlarına ilişkin görüşleri arasında kayda değer bir sonuç olup olmadığı araştırmacılar tarafından kontrol edilmiştir. Buna göre aşağıdaki ek bulgular elde edilmiştir.

	Erkek	Kadın
▼ Tekno-Stres		
▼ Tekno-Aşırı Yük		
▶ Teknolojiye İlişkin Aşırı Bir Yük Hissedilmemesi	2	6
▶ Teknolojiye Uyumda İş Alışkanlıklarını Değiştirme Zorunluluğu	4	1
▶ Teknolojinin Daha Fazla İş Yüküne Sebep Olması	2	2
▶ Sıkı Zaman Çizelgeleri İle Çalışma Zorunluluğu	3	
▶ Aşırı İş Yükünün Fiziksel ve Psikolojik Sorunlara Neden Olması	1	
# N= Belgeler/Konuşmacılar	6 (50,0%)	6 (50,0%)

Şekil 10. Katılımcıların Tekno Aşırı Yük Konusundaki Düşüncelerinin Cinsiyete Göre Kodlu Bölüm Temelli Çapraz Tablosu

Şekil 10 incelendiğinde kadın katılımcıların (6 katılımcı) 6 defa “teknolojiye ilişkin aşırı bir yük hissetmediklerinden”, 1 defa “teknolojiye uyumda iş alışkanlıklarını değiştirmenin zorunluluğundan”, 2 defa “teknolojinin daha fazla iş yüküne sebep olmasından” bahsettikleri görülmektedir. Erkek katılımcıların ise 4 defa “teknolojiye uyumda iş alışkanlıklarını değiştirmenin zorunluluğundan”, 3 defa “sıkı zaman çizelgeleri ile çalışmanın zorunluluğundan”, 2 defa “teknolojinin daha fazla iş yüküne neden olduğundan”, 2 defa “teknolojiye ilişkin aşırı bir yük hissetmediklerinden”, 1 defa “aşırı iş yükünün fiziksel ve psikolojik sorunlara yol açmasından” bahsettikleri anlaşılmaktadır. Buna göre tekno aşırı yük bağlamında erkek katılımcıların kadın katılımcılardan daha şikâyetçi bir konumda oldukları aşikârdır.

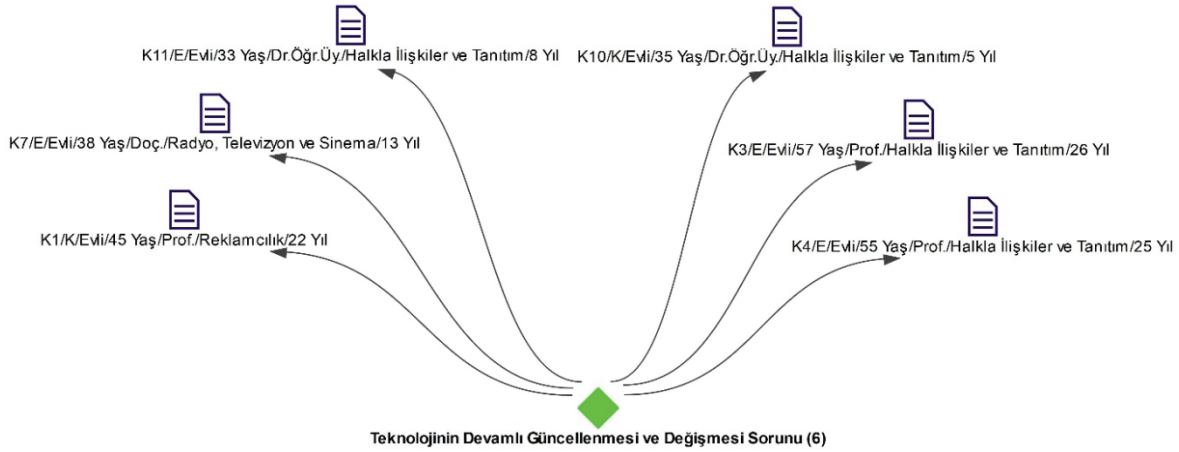
Şekil 11. Teknolojiye Uyumda İş Alışkanlıklarını Değiştirme Zorunluluğu-Kod Dağıtım Modeli

Tekno Aşırı Yük alt kodları arasında bulunan “Teknolojiye uyumda iş alışkanlıklarını değiştirme zorunluluğu”nda genel itibarı ile profesör doktor unvanında olan katılımcıların teknolojiye ilişkin bir yük hissettikleri ve bu durumdan muzdarip oldukları anlaşılmaktadır. Buradan hareketle unvan alma ile doğru orantılı olarak ilerleyen yaş alma sürecinde teknolojinin, aşına olunan iş alışkanlıklarından vazgeçilmesi gerekliliğini doğurduğu fikri, katılımcı yanıtlarında ortaya çıkmaktadır. Diğer bir deyişle akademide ileri düzeyde bir unvan olan profesör doktorluk aşamasında akademisyenler teknolojiye kaynaklı sebeplerden dolayı iş alışkanlıklarını eskiye nazaran değiştirmek mecburiyetinde olduklarını vurgulamışlardır.

	Doktor Öğretim Üyesi	Doçent Doktor	Profesör Doktor	Toplam
▼ Tekno-Stres				
▼ Tekno-Aşırı Yük				
• Teknolojiye İlişkin Aşırı Bir Yük Hissedilmemesi	2	3	3	8
• Teknolojiye Uyumda İş Alışkanlıklarını Değiştirme Zorunluluğu	1		4	5
• Teknolojinin Daha Fazla İş Yüküne Sebep Olması	3		1	4
• Sıkı Zaman Çizelgeleri İle Çalışma Zorunluluğu	1	1	1	3
• Aşırı İş Yükünün Fiziksel ve Psikolojik Sorunlara Neden Olması	1			1
Σ TOPLAM	8	4	9	21
# N= Belgeler/Konuşmacılar	4 (33,3%)	4 (33,3%)	4 (33,3%)	12 (100,0%)

Şekil 12. Katılımcıların Tekno Aşırı Yük Konusundaki Düşüncelerinin Unvana Göre Kodlu Bölüm Temelli Çapraz Tablosu

Bu araştırmanın ek bulguları arasında yer alan katılımcıların unvanına göre tekno aşırı yük çapraz tablosunu gösteren Şekil-12’ye bakıldığında “Teknolojiye uyumda iş alışkanlıklarını değiştirme zorunluluğu” alt kodunda, yine Şekil 11’deki gibi bir bulgu elde edildiği görülmektedir. Buna göre katılımcılardan profesör unvanında olan iletişim akademisyenleri, diğer unvan türlerindeki iletişim akademisyenlerine nazaran teknolojiye uyum sağlamada iş pratiklerini değiştirmelerinin bir zorunluluk olduğunu düşünmektedirler.

Şekil 13. Teknolojinin Devamlı Güncellenmesi ve Değişmesi Sorunu-Kod Dağıtım Modeli

Tekno belirsizlik alt kodlarından olan “Teknolojinin devamlı güncellenmesi ve değişmesi sorunu”na ilişkin ek bulguları gösteren Şekil 13’e bakıldığında, diğer ek bulgularda olduğu gibi burada da genellikle profesör doktor unvanında olan iletişim akademisyenlerinin, eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirirken kullandıkları dijital teknolojilerin devamlı güncellenmesi ve değişmesinin kendileri için bir sorun teşkil ettiğini dile getirdikleri görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucunda dijitalleşmenin eğitim-öğretim alanına girmesiyle birlikte üniversitelerde yeni bir eğitim anlayışı gelişmiştir. Mesleki gelişmelerinin bir aşaması olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğretme faaliyetleri üzerine entegre edilmesi akademisyenlerin eğitim alanında dijitalleşmeye dair görüşlerini önemli kılmaktadır. Bu araştırmada üniversitelerde teknolojiye dayalı eğitim platformlarında dijital eğitim modelini kullanan, çeşitli kadro derecelerine sahip iletişim akademisyenlerinin teknostrese ilişkin deneyimleri ele alınmıştır. İletişim akademisyenlerine ait görüşme verileri ise MAXQDA programına aktarılarak, analizleri gerçekleştirilmiştir.

Genel anlamda bilgi teknolojilerinin ve dijitalleşmenin eğitim-öğretim alanında yaygınlaşması, iletişim akademisyenlerinin teknolojik araçlara ve ortamlara uyum sağlayamamasına ve dolayısıyla teknostresin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Çalışmada yer alan katılımcıların geneli eğitim-öğretim faaliyetleri sürecinde teknolojiye yönelik aşırı bir yük hissettiklerini belirtmektedirler ve bu bağlamda teknoloji kullanımı sürecinde iş alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kaldıkları ve daha fazla iş yüküne maruz kalarak teknostresi deneyimlediklerini ifade etmektedirler. Genellikle katılımcıların aşırı yük durumunu tecrübe etmesi (Tarafdar vd., 2007, s. 310)’nin tekno aşırı yük konusunda teknolojinin kullanıcılarını daha hızlı ve uzun çalışmaya zorladığı ve teknolojinin aşırı iş yüküne neden olduğu sonucu ile benzerlik göstermektedir. Bunun yanı sıra katılımcı yanıtlarındaki ifadelerden de anlaşıldığı üzere yarı yarıya oranla tekno istilaya maruz kalınması ya da kalınmaması durumu hem teknolojinin özel yaşamı önemli düzeyde etkilemediğini hem de kullanıcılarına her yerde ulaşılabilir olma durumunu sunarak özel alanlarının istila edildiği sonucunu ortaya koymaktadır. Eğitim-öğretim alanında dijital teknolojilerin benimsenmesi ve öğrenilmesi noktasında yaşanan karmaşıklık, katılımcı ifadeleri arasında küçük bir farkla öne çıkarken teknolojiye yönelik duyulan güvensizlik ise ufak bir farkla geri planda kalmaktadır. Katılımcıların dijital teknolojileri anlama ve

kullanması konusunda karmaşık bulması Tarafdar ve arkadaşlarının (2011, s. 117) ele aldığı çalışma ile benzerlik göstermektedir. Bu durum katılımcıların teknolojiyi karmaşık bulduklarını ancak teknolojik unsurların kendileri için bir tehdit yaratmadıklarını göstermektedir. Teknolojik yeniliklerin anlaşılır olduğuna dair görüşün yanı sıra katılımcılar küçük bir farkla teknolojik gelişme ve güncellemeleri belirsiz bulduklarını ifade etmektedirler. Katılımcıların belirsizlik ile ilgili verdikleri cevaplar ise Tarafdar ve arkadaşlarının (2011, s. 117) sürekli teknolojik güncellemelerin ve beraberindeki yazılım ve donanım eksikliğinin huzursuzluğa neden olduğu sonucuyla benzerlik göstermektedir. Bu durum ise teknolojinin sürekli yenilenme ve güncelleme durumunun teknostres noktasında belirsizliğe neden olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan bu araştırma ile Akgün (2019), tarafından gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre teknolojinin merkezi konumunun kabul edilen bir gerçeklik olduğu ancak kullanım noktasında ise stres yaratan bazı olumsuzluklar barındırdığı sonucu da benzerlik göstermektedir. Ek olarak Yiğit ve çalışma arkadaşları (2022) tarafından yürütülen çalışmanın sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları teknolojilerin bir stres oluşturması ve bunun da insan hayatını derinden etkileyen bir tükenmişliğe yol açtığı sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Araştırma bulgularından yola çıkıldığında eğitim-öğretim faaliyetleri alanında dijitalleşmenin yaşanması, iletişim akademisyenlerinin teknostrese maruz kaldıklarını göstermektedir. Çalışmada katılımcıların teknostres kavramına ilişkin deneyimleri aktarıldıktan sonra katılımcıların demografik özelliklerinden yola çıkılarak “Tekno Aşırı Yük Kod Modeli” altında erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha fazla tekno aşırı yüke maruz kaldıkları ve bu doğrultuda katılımcıların teknostresi yaşama konusunda cinsiyet farkının ortaya çıktığı görülmektedir. Aynı şekilde “Tekno Aşırı Yük” alt kodu içerisinde “Teknolojiye Uyumda İş Alışkanlıklarını Değiştirme” alt kodunda profesör doktor unvanına sahip katılımcıların iş alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kalması ise mesleki unvan ve teknostres arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermektedir. Teknostres ve demografik özellikler noktasında kayda değer bir diğer ilişki ise tekno belirsizlik kodunda yer alan “Teknolojinin Devamlı Güncellenmesi ve Değişmesi Sorunu” alt kodunda ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların verdikleri cevaplardan hareketle eğitim-öğretim faaliyetlerinde dijitalleşme sürecinin yaşanması teknostres ve demografik özellikler arasında önemli bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Modern hayatın içerisinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğretme ve öğrenmeyi desteklemesi, eğitim alanında önemli bir gelişme olarak nitelendirilse de eğitimciler arasında teknolojiye uyum sağlayamama, teknolojiye yönelik güvensizlik, teknolojileri kullanabilecek beceriye ve öz yeterliliğe sahip olamama, teknolojinin mesleki ve özel hayatı istila etmesi gibi birtakım gerilimlere neden olmaktadır. Teknoloji kullanımına yönelik geliştirilen bu durum teknoloji ile etkileşim içerisinde olan üniversitelerdeki eğitim-öğretim faaliyetlerini etkileyerek akademisyenlerin teknostres yaşamasına neden olmaktadır. Teknostres üzerine alan yazın tarandığında bilgisayarların iş yaşamı ile bütünleşmesi eğitim ve öğretim faaliyetleri de dâhil olmak üzere teknostresin çağın kaçınılmaz bir gerçeği haline geldiğini göstermektedir. Bu doğrultuda bilgi iletişim teknolojilerinin eğitim-öğretim hayatına entegre edilmesiyle birlikte söz konusu teknolojiye ve eğitim modellerine yönelik kişilerin yaşadığı uyumsuzluk ve sorunlar, teknostres kavramının altında kendini göstermektedir. Yürütülen bu çalışmanın devlet üniversitelerinde görev yapan iletişim akademisyenleri üzerinden ele alınması çalışmanın sınırlılığını ortaya koymaktadır. Buna ek olarak teknostres ve dijital eğitim-öğretim

faaliyetleri arasındaki ilişkinin fen bilimleri alanlarına uyarlanması ya da üniversitelerde yer alan akademisyenlerin teknostres deneyimlerinin tekno-okuryazarlık üzerinden araştırılarak değerlendirilmesi önerilerek alan yazına katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akgün, F. (2019). Öğretim Elemanlarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Yönelik Kabulleri ve Teknostres Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 40-66. <https://doi.org/10.22521/jesr.2019.92.1>
- Aksu, H. (2019). *Dijitopya: Dijital Dönüşüm Yolculuk Rehberi*. Pusula 20 Teknoloji ve Yayıncılık A.Ş.
- Aras Beger, G., & Türker, D. (2018). Değişime Direnç ve Algılanan Stres İlişkisi: Sistemantik Literatür Taraması ve Nicel Bir Araştırma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 241-272.
- Ayyagari, R., Grover, V., & Purvis, R. (2011). Technostress: Technological Antecedents and Implications. *MIS Quarterly*, 35(4), 831-858. <https://doi.org/10.2307/41409963>
- Aziz, A. (2020). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Azizoğlu, Ö., & Kaya, M. (2023). Tekno-Stres. İçinde E. Aydın (Ed.), *Güncel Örgütsel Davranış Yaklaşımları* (ss. 63-86). Efe Akademi Yayınları.
- Bondanini, G., Giorgi, G., Ariza-Montes, A., Vega-Munoz, A., & Andreucci-Annunziata, P. (2020). Technostress Dark Side of Technology in the Workplace: A Scientometric Analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(21), 1-23. <https://doi.org/10.3390/ijerph17218013>
- Bonfield, C. A., Salter, M., Longmuir, A., Benson, M., & Adachi, C. (2020). Transformation or evolution?: Education 4.0, teaching and learning in the digital age. *Higher Education Pedagogies*, 5(1), 223-246. <https://doi.org/10.1080/23752696.2020.1816847>
- Boyer-Davis, S. (2020). Technostress in Higher Education: An Examination of Faculty Perceptions Before and During the Covid-19 Pandemic. *Journal of Business and Accounting*, 13(1), 42-58.
- Brod, C. (1984). *Technostress: The Human Cost of the Computer Revolution*. Addison-Wesley.
- Burke, M. S. (2009). The Incidence of Technological Stress among Baccalaureate Nurse Educators using Technology during Course Preparation and Delivery. *Nurse Education Today*, 29(1), 57-64. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2008.06.008>
- Carlotto, M. S., Welter Wendt, G., & Jones, A. P. (2017). Technostress, Career Commitment, Satisfaction with Life, and Work-Family Interaction among Workers in Information and Communication Technologies. *Actualidades En Psicología*, 31(122), 91-102.
- Chiappetta, M. (2017). The Technostress: Definition, Symptoms and Risk Prevention. *Senses and Sciences*, 4(1), 358-361.
- Christian, M., Purwanto, E., & Wibowo, S. (2020). Technostress Creators on Teaching Performance of Private Universities in Jakarta During Covid-19 Pandemic. *Technology Reports of Kansai University*, 62(6), 2799-2809.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. Routledge.

- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Sage Publications.
- Çetin, D., & Bülbül, T. (2017). Okul Yöneticilerinin Teknostres Alguları ile Bireysel Yenilikçilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1241-1264. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2017.17.31178-338821>
- Daymon, C., & Holloway, I. (2010). *Qualitative Research Methods in Public Relations and Marketing Communications*. Taylor & Francis.
- Diwan, P. (2017). *Is Education 4.0 an imperative for success of 4th Industrial Revolution?* Medium. <https://pdiwan.medium.com/is-education-4-0-an-imperative-for-success-of-4th-industrial-revolution-50c31451e8a4>
- Erasmus, E. (2003). *Psychological Character of Computerrelated Technostress*. 1-11.
- Espino-Diaz, L., Fernandez-Caminero, G., Hernandez-Lloret, C.-M., Gonzalez-Gonzalez, H., & Alvarez-Castillo, J. L. (2020). Analyzing the Impact of COVID-19 on Education Professionals. Toward a Paradigm Shift: ICT and Neuroeducation as a Binomial of Action. *Sustainability*, 12(14), 1-10. <https://doi.org/10.3390/su12145646>
- Estrada-Munoz, C., Vega-Munoz, A., Castillo, D., Müller-Perez, S., & Boada-Grau, J. (2021). Technostress of Chilean Teachers in the Context of the COVID-19 Pandemic and Teleworking. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5458), 1-14. <https://doi.org/10.3390/ijerph18105458>
- Giorgi, A. (2009). *The Descriptive Phenomenological Method in Psychology: A Modified Husserlian Approach*. PA: Duquesne University Press.
- Govender, R., & Mpungose, C. (2022). Lecturers' technostress at a South African university in the context of coronavirus (COVID-19). *Cogent Education*, 9(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2022.2125205>
- Ismail, N. A., Abu Seman, N. A., & Mohd Adi, M. N. (2022). The Impact of Technostress on Malaysia Educator's Performance in the Age of Covid-19. *Research in Management of Technology and Business*, 3(1), 988-1002. <https://doi.org/10.30880/rmtb.2022.03.01.068>
- Jasper, M. A. (1994). Issues in Phenomenology for Researchers of Nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 19(2), 309-314. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.1994.tb01085.x>
- Khitskov, E. A., Veretekhina, S. V., Medvedeva, A. V., Mnatsakanyan, O. L., Shmakova, E. G., & Kotenev, A. (2017). Digital Transformation of Society: Problems Entering in the Digital Economy. *Eurasian Journal of Analytical Chemistry*, 12(5), 855-873. <https://doi.org/10.12973/ejac.2017.00216a>
- Koçyiğit, M., & Küçükçivil, B. (2021a). Covid-19 Pandemi Sürecinde Halkla İlişkiler Eğitiminde Dijitalleşme. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 36, 326-349. <https://doi.org/10.31123/akil.988597>
- Koçyiğit, M., & Küçükçivil, B. (2021b). The Effect of Digitalization Process on Public Relations Education: A Research on Academics. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 37, 310-328. <https://doi.org/10.17829/turcom.858168>

- La Torre, G., Esposito, A., Sciarra, I., & Chiappetta, M. (2019). Definition, symptoms and risk of techno-stress: A systematic review. *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 92(1), 13-35. <https://doi.org/10.1007/s00420-018-1352-1>
- Lapteva, A. V., & Efimov, V. S. (2016). New Generation of Universities. University 4.0. *Journal of Siberian Federal University*, 11, 2681-2696. DOI: 10.17516/1997-1370-2016-9-11-2681-2696
- Ly, R., & Ly, B. (2022). Technostress and Telecommuting in the Context of Covid-19: Evidence from Cambodia's Higher Education Institutes. *SEISENSE Journal of Management*, 5(1), 60-71. <https://doi.org/10.33215/sjom.v5i1.790>
- McCracken, G. (1988). *The Long Interview*. Sage Publications.
- McCusker, C., & Babington, D. (2015). The 2018 Digital University: Staying Relevant in the Digital Age. *PricewaterhouseCoopers*, 1-16.
- Merdan, E., & Karadal, H. (2022). Teknostres ve İş Geriliminin Hizmet İnovasyon Davranışına Etkisi: Esnek Çalışma Düzenlemelerinin Aracılık Rolü. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 540-557. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.1096614>
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological Research Methods*. Sage Publications.
- Narasalagi, V. M., Shintri, S., & Saraih, U. N. (2021). Technostress and Its Impact on Job Satisfaction: Evidences During COVID-19 Pandemic Among Faculty Members in Higher Education in Karnataka. *Journal of Management Research and Analysis*, 8(4), 1-6. <https://doi.org/10.18231/j.jmra.2021.039>
- Nastjuk, I., Trang, S., Grummeck-Braamt, J.-V., Adam, M. T. P., & Tarafdar, M. (2023). Integrating and Synthesising Technostress Research: A Meta-Analysis on Technostress Creators, Outcomes, and IS Usage Contexts. *European Journal of Information Systems*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/0960085X.2022.2154712>
- Nisafani, A. S., Kiely, G., & Mahony, C. (2020). Workers' Technostress: A Review of Its Causes, Strains, Inhibitors, and Impacts. *Journal of Decision Systems*, 29(1), 243-258. <https://doi.org/10.1080/12460125.2020.1796286>
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. Sage Publications.
- Penado Abilleira, M., Rodicio-García, M.-L. Ríos-de Deus, M. P., & Mosquera-González, M. J. (2021). Technostress in Spanish University Teachers During the COVID-19 Pandemic. *Frontiers in Psychology*, 12, 1-11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.617650>
- Puncreobutr, V. (2016). Education 4.0: New Challenge of Learning. *St. Theresa Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(2), 92-97.
- Ragu-Nathan, T. S., Tarafdar, M., Ragu-Nathan, B. S., & Tu, Q. (2008). The Consequences of Technostress for End Users in Organizations: Conceptual Development and Empirical Validation. *Information Systems Research*, 19(4), 417-433. <https://doi.org/10.1287/isre.1070.0165>
- Ronzhina, N., Kondyurina, I., Voronina, A., Igishev, K., & Loginova, N. (2021). Digitalization of Modern Education: Problems and Solutions. *International Journal of Emerging Technology in Learning*, 16(4), 122-135.

- Salanova, M., Llorens, S., & Cifre, E. (2013). The Dark Side of Technologies: Technostress Among Users of Information and Communication Technologies. *International Journal of Psychology, 48*(3), 422-436. <https://doi.org/10.1080/00207594.2012.680460>
- Sever, H., & Harbigil Sever, T. (2017). Ergonomi ve Teknostresin Sivil Havacılık Sektöründeki Etkisi. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges), 7*(1), 39-46.
- Takmaz Demirel, F. (2023). Araştırmalarda Kullanılan Yöntem ve Teknikler: Sosyoloji Araştırmaları Dergisi İçerik Analizi. *Veche, 2*(1), 30-43.
- Tarafdar, M., Bolman, E., Pullins, & Ragu-Nathan, T. S. (2014). Technostress: Negative Effect on Performance and Possible Mitigations. *Information Systems Journal, 25*(2), 103-132. <https://doi.org/10.1111/isj.12042>
- Tarafdar, M., Tu, Q., Ragu-Nathan, B. S., & Ragu-Nathan, T. S. (2007). The Impact of Technostress on Role Stress and Productivity. *Journal of Management Information Systems, 24*(1), 301-328. <https://doi.org/10.2753/MIS0742-1222240109>
- Tarafdar, M., Tu, Q., Ragu-Nathan, T. S., & Ragu-Nathan, B. S. (2011). Crossing to the Dark Side: Examining Creators, Outcomes, and Inhibitors of Technostress. *Communications of the ACM, 54*(9), 113-120. <https://doi.org/10.1145/1995376.1995403>
- Toffler, A. (1996). *Üçüncü Dalga* (A. Seden, Çev.). Altın Kitaplar Yayınevi.
- Ünlü, M. (2020). Eğitim ve Öğretimde Dijital Dönüşüm. İçinde H. T. Uysal, C. Aksoy, & F. Yılmaz, (Ed.), *Dijital Yönetim* (ss. 585-613). Nobel Yayınları.
- Wallner, T., & Wagner, G. (2016). *Academic Education 4.0*. International Conference on Education and New Developments 2016, 155-159.
- Wang, K., Shu, Q., & Tu, Q. (2008). Technostress Under Different Organizational Environments: An Empirical Investigation. *Computers in Human Behavior, 24*(6), 3002-3013.
- Yıldırım, S., Yıldırım, G., Çelik, E., & Kara, A. (2014). Dijital Rozetlere Yönelik Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3*(4), 208-216.
- Yiğit, A. G., Topçu, T., & Bayar, H. T. (2022). Teknostresin Dijital Tükenmişliğe Etkisinde Bilişsel Ön Yargıların Rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9*(3), 1857-1883. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.1034253>

Digital Education Activities and Technostress in Universities: A Research on Communication Academics

Büşra KÜÇÜKCİVİL (Res. Asst.)

Esra GARGALIK (PhD Student)

Murat KOÇYIĞIT (Assoc. Prof. Dr.)

Extended Abstract

It is possible to note that digitalization, digitization, and digital transformation, which oblige individuals and institutions to live their lives with 1s and 0s, are the main forces shaping the 21st century. This century, called the digital age, continues to change day by day under the influence of extensive transformation in information and communication technologies and especially industrial revolutions. This great change leads to an unprecedented transformation in the lives of all living things on earth. In this context, digitalization and digital transformation deeply affect the way of life of individuals, institutions, and the whole world. So much so that individuals and institutions that do not update themselves on the axis of digitalization and digital transformation show a serious backwardness. In such an environment, many sectors, including educational institutions, want employees who are well-versed in digital technologies. This situation naturally reflects on university institutions as well. Universities, especially since they are educational institutions, are institutions that have to adapt to the technological developments of the age with their infrastructure and education-teaching staff. In this direction, the digitalization process, which is a natural return of the digital age, is expected to have important effects in the education sector, as in many areas. The subject of this research is to reveal the experiences of communication academics working in different statuses in the departments of universities related to the concept of technostress. In this context, this study aims to reveal the thoughts and experiences of communication academics, who were selected as participants and consisting of 12 people in total, on technostress with the interview technique. In this study, the interview technique which is one of the qualitative research types was used. Also, to reveal participant experiences, a phenomenological design which is an important functionality among qualitative research models was used. In the conceptual framework of the research, information about the digitalization process in the educational activities of universities and the concept of technostress are given. In the application part of the research, a total of 12 documents were coded and analyzed as a result of the information obtained from the participants on the subject. When it comes to the results of the research, the digital technologies used by the communication academics who participated in the study while performing their education activities on the axis of digitalization; it is understood that YouTube, Zoom, Perculus Virtual Classroom, WhatsApp, Adobe Connect, Google Meet, Microsoft Teams, and Universities are expressed among the Digital Platform Developed for Distance Education. When we look at the digital education and training models used by the participants in the technology-based education process, it is understood that they are expressed as Synchronous, Asynchronous, Hybrid, and Flipped. When it comes to the part where the opinions of the participants of the research on technostress are learned, it is seen that communication academics are generally exposed to techno overload based on the participant's statements. On the other hand, it is understood that half of the participant statements about techno invasion, which is one of the sub-dimensions of technostress,

have a reflection of experience. Accordingly, half of the techno invasion statements in the coded and analyzed documents indicate that the participants were not exposed to techno invasion, while the other half indicated that they were exposed to techno invasion. In addition to the research findings, in the course of the participant statements regarding techno complexity and techno uncertainty, it is seen that communication academics express that they experience complexity and uncertainty with the state of being a little ahead. According to another finding of the study, as it is understood from the statements of the participants, communication academics stated that they do not find the returns of the digitalization process in the conduct of education and training activities, by a small margin, unsafe. According to these results, the communication academics, who are the participants of this study, expressed that they were exposed to techno overload at the most, and techno insecurity at the least. According to the general conclusion to be drawn from the study, the concept of technostress has a significant impact on the working life of communication academics with all its sub-dimensions and shows its existence in various qualities in the course of their business life.

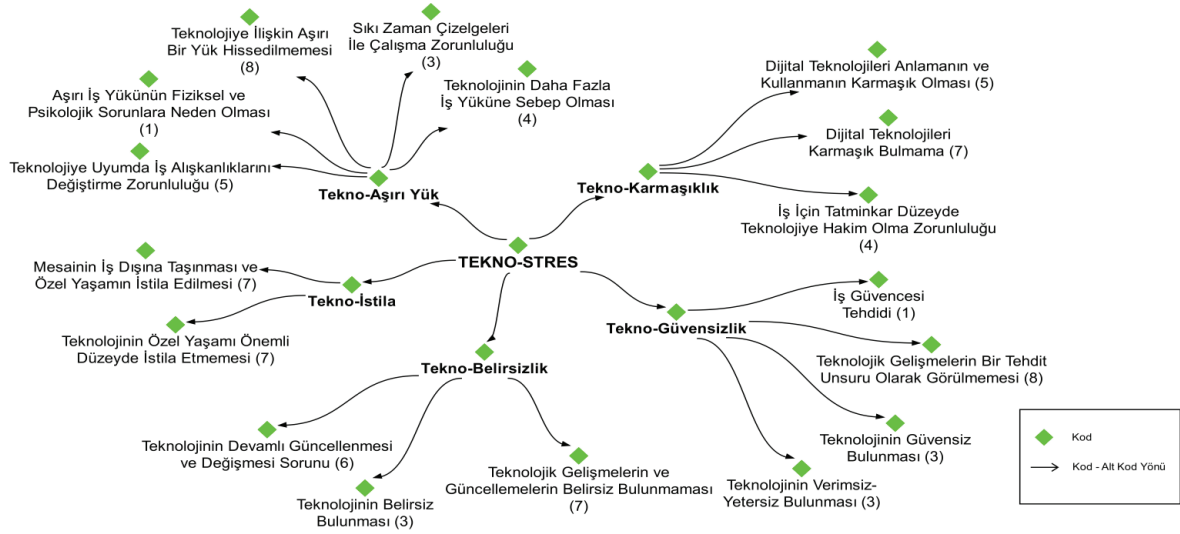
Keywords: Digital Technologies, Digital Education Activities, Technostress, Communication Academics, Qualitative Research.

EKLER

Ek 1: Kelime Bulutu

Ek 2: Katılımcıların Teknostres Konusundaki Görüşlerini Gösterir Kod Teori Modeli

Ek 3: Katılımcıların Cinsiyetine Göre Tekno Aşırı Yük Konusuna Dair Görüşlerinin Dağılımını Gösterir Kod Matris Tarayıcısı

Kod Sistemi	Erkek	Kadın	TOPLAM
▼ Tekno-Stres			0
▼ Tekno-Aşırı Yük			0
Teknolojiye İlişkin Aşırı Bir Yük Hissedilmemesi	●	●	8
Teknolojiye Uyum da İş Alışkanlıklarını Değiştirme Zorunluluğu	●	●	5
Teknolojinin Daha Fazla İş Yüküne Sebep Olması	●	●	4
Sıkı Zaman Çizelgeleri İle Çalışma Zorunluluğu	●	●	3
Aşırı İş Yükünün Fiziksel ve Psikolojik Sorunlara Neden Olması	●	●	1
Σ TOPLAM	12	9	21

Ek 4: Katılımcıların Unvanına Göre Tekno Aşırı Yük Konusuna Dair Görüşlerinin Dağılımını Gösterir Kod Matris Tarayıcısı

Kod Sistemi	Doktor Öğretim Üyesi	Doçent Doktor	Profesör Doktor	TOPLAM
▼ Tekno-Stres				0
▼ Tekno-Aşırı Yük				0
Teknolojiye İlişkin Aşırı Bir Yük Hissedilmemesi	■	■	■	8
Teknolojiye Uyum da İş Alışkanlıklarını Değiştirme Zorunluluğu	■	■	■	5
Teknolojinin Daha Fazla İş Yüküne Sebep Olması	■	■	■	4
Sıkı Zaman Çizelgeleri İle Çalışma Zorunluluğu	■	■	■	3
Aşırı İş Yükünün Fiziksel ve Psikolojik Sorunlara Neden Olması	■	■	■	1
Σ TOPLAM	8	4	9	21

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada “**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**” were followed.

Yazarların çalışmadaki katkı oranları; birinci yazar %34, ikinci yazar %33, üçüncü yazar %33.
Contribution rates of the authors in the study; first author 34%, second author 33%, third author 33%.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **çakar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.

Etik Kurul İzni | Ethics Committee Permission

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 13/01/2023 tarihli toplantısında alınan 2023/04 sayılı karar çerçevesinde çalışma etik açıdan bir sakınca içermemektedir.

Within the framework of the decision taken during the meeting by Necmettin Erbakan University Social and Humanities Scientific Research Ethics Committee dated 13/01/2023 and numbered 2023/04; the study does not contain any ethical issues.